

Miljøgodkendelse § 12

af svinebruget

Præstevejen 7

8660 Skanderborg

Registreringsblad – Miljøgodkendelse

Landbrugets navn og beliggenhed	Hedegård I/S, Præstevejen 7, 8660 Skanderborg
Matrikel nr.	12 z Jeksen By, Adselv
Cvr. nr.	32015098
Ejer af ejendommen	Hedegård I/S
Driftsansvarlig	Mikael Hansen
Brugstype	Søer og smågrise og polte: 1.050 søer (244,11 DE) 18.500 smågrise (92,5 DE) <u>750 polte (14,46 DE)</u> 351,73 DE i alt
Godkendelsesbetegnelse	§ 12
Tilsynsmyndighed	Skanderborg Kommune Sagsnr. 12/5964
Godkendelsens dato	5. september 2012
Tilsyn	Skanderborg Kommune har, som tilsynsmyndighed, ret til på et hvert tidspunkt at kontrollere om vilkårene i godkendelsen overholdes.
Næste revurdering af godkendelsen	år 2020

Indholdsfortegnelse:

Indledning	5
Ikke-teknisk Resume	6
1. BESKRIVELSE AF ANSØGNINGEN	8
1.1 Byggeri og produktion	8
Placering	8
Stalde	9
Ventilation	10
Dyrehold	10
Foder	10
Gylle håndtering og opbevaring	11
Olietanke	12
1.2 Forbrug og affald	12
1.3 Emissioner fra produktionen	13
Ammoniakfordampning	13
Lugt	14
Fluer og skadedyr	15
Lys, støv og støj	15
Transport	15
1.4 Beskrivelse af markdriften	16
1.5 Bedste tilgængelige teknik	17
Management	17
Foder	18
Staldindretning	18
Forbrug af vand og energi	18
Opbevaring/behandling	19
Udbringning	19
1.6 Alternativer	20
1.7 Driftsforstyrrelser og uheld	20
VILKÅR FOR GODKENDELSEN	22
2.0 Generelt	22
2.1 Gyldighed	22
2.2 Produktionsniveau	22
2.3 Placering af bygninger	22
2.4 Foderkorrektioner	22
2.5 Støjgrænser	23
2.6 Husdyrgødning og foder	23
2.7 Affald	23
2.8 Lugt	24
2.9 Skadedyr og støv	24
2.10 Uheld	24
2.11 Ophør	24
MARKDRIFTEN	25
2.12 Sædskifter	25
2.13 Bræmmer omkring vandhuller	25
2.14 Egenkontrol	25

3. KOMMUNENS VURDERING	27
3.1 Naboer og ejendommens drift	27
Afstandskrav	27
Spildevand	27
Sprøjtemidler	27
Støj	27
Håndtering og opbevaring af husdyrgødning	27
Affald	28
Skadedyr og støv	28
Olietanke	28
Transporter	28
3.2 BAT (bedst anvendelige teknologi)	29
Staldindretning og foder	29
Forbrug vand og energi	29
Udbringning af husdyrgødning	29
Management/godt landmandskab	29
3.3 Landskabsinteresser	30
3.4 Naturområder	31
§ 3 områder omfattet af §7 kategori 2	31
Øvrige § 3 områder	32
Natura 2000	32
Bilag IV-arter	33
3.5 Overfladevand	33
Vandløb	34
Søerne	34
Fosfor på udbringningsarealer	37
Randers Fjord	37
Århus Bugt	38
Kumulation med andre projekter i vandoplandet	38
3.5 Grundvand	39
Kvælstof	39
Sprøjtemidler	41
4. OFFENTLIGGØRELSE	41
4.1 §12 ansøgning	41
4.2 Nabohøring	41
4.3 Offentliggørelse	43
4.4 Klagevejledning	43

BILAG

- Bilag 1 Situationsplan for bygningerne
- Bilag 2 Kort med udspretningsarealerne
- Bilag 3 Beredskabsplan
- Bilag 4 Høringssvar fra Århus kommune

Indledning

Vurdering:

Skanderborg Kommune vurderer, at svinebruget ved at overholde lovgivningen og de stillede vilkår kan drives på stedet uden at påføre omgivelserne væsentlig forurening. Kommunen godkender i henhold til Husdyrgodkendelseslovens § 12 svinebruget beliggende Præstevejen 7, 8660 Skanderborg under henvisning til de oplysninger, der er indkommet i sagen.

Godkendelsen omfatter denne ejendom samt de udbringningsarealer, der er omtalt (bilag 2).

Skanderborg Kommune har modtaget ansøgning om miljøgodkendelse den 24. januar 2012. Inden da har der været indsendt en anden ansøgning, som efterfølgende er trukket tilbage.

Ansøgningen er udarbejdet af Gråkjær Miljøcenter.

Der har desuden været tilsyn på ejendommen den 11. september 2009.

Hedegård I/S driver tre andre ejendomme. Husdyrproduktionen (230 søer) lukkes ned når der udvides på Præstevejen 7. På de to øvrige produceres slagtesvin (Rismosevej 30 og Beringvej 26, begge Århus Kommune).

Generelt:

Godkendelsen omfatter de miljømæssige forhold, der er beskrevet i loven om miljøgodkendelse af husdyrbrug¹ og i bekendtgørelsen om tilladelse og godkendelse af husdyrbrug², samt i vejledningen om tilladelse og miljøgodkendelse af husdyrbrug³ dvs. forhold af betydning for det eksterne miljø.

Ejendommen har ingen tidligere miljøgodkendelse efter miljøbeskyttelsesloven. Der er lavet en samlet vurdering og miljøgodkendelse for hele anlægget samt bedriftens arealer efter § 12 jf. husdyrgodkendelseslovens § 103, stk. 2.

Ejeren er selv ansvarlig for at indhente øvrige fornødne godkendelser eller tilladelser, herunder byggetilladelse fra kommunen.

Der gøres opmærksom på, at øvrig lovgivning, som ikke er nævnt i denne godkendelses vilkår - fx den til enhver tid gældende husdyrgødningsbekendtgørelse - naturligvis også skal overholdes. Vilkårene i godkendelsen er som hovedregel kun stillet for de punkter, hvor tilsynsmyndigheden vurderer, at kravene skal være mere vidtgående end de generelle bestemmelser.

Inden etablering eller ændring af anlæg som fx stalde, afløb eller anlæg til gødningsopbevaring, skal der indgives anmeldelse til kommunen. Der skal ligeledes indgives anmeldelse, inden der foretages ændringer af dyreholdet, driften eller udspretningsarealet. Kommunen tager herefter stilling til, om ændringen er godkendelsespligtig.

---

¹ Lov om miljøgodkendelse mv. af husdyrbrug, nr. 1486 af 4. december 2009, med efterfølgende ændringer

² Bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug, nr. 294 af 31. marts 2009, efterfølgende ændringer

Der forekommer ikke oplag af stoffer i sådanne mængder, at virksomheden er omfattet af Risikobekendtgørelsen.

Eventuelt ejerskifte skal meddeles tilsynsmyndigheden senest 1 måned efter, det har fundet sted.

Godkendelsen bortfalder, såfremt den ikke er udnyttet inden 2 år fra godkendelsens dato, dvs. bygninger skal være taget i brug, og den første del af det ansøgte dyrehold sat ind.

Såfremt bedriftens størrelse derefter har været på et lavere niveau i mere end 3 år, vil det tilladte maksimum blive vurderet på ny.

Ikke-teknisk Resume

Hedegård I/S søger om miljøgodkendelse for ændring af dyreholdet på ejendommen på Præstevejen 7, 8660 Skanderborg. Der er tale om en ansøgning efter § 12 i "Lov om miljøgodkendelse m.v. for husdyrbrug".

Ansøgningen omfatter udvidelse af den nuværende besætning på 328,26 DE bestående af:

- ❖ 650 søer. 151,16 DE
- ❖ 15.000 smågrise 7,2-30 kg. 69,23 DE
- ❖ 4.200 slagtesvin fra 30-102 kg, 107,87 DE

Til

- ❖ 1.050 søer. 244,77 DE
- ❖ 18.500 smågrise 7,3-32 kg. 92,5 DE
- ❖ 750 polte fra 60-107 kg. 14,46 DE

Efterfølgende vil besætningen være af en størrelse svarende til 351,73 DE.

I forbindelse med udvidelsen bliver der bygget nye farestier i forlængelse af den eksisterende. Farestalden bliver bygget i forlængelse af den nuværende. Det eksisterende staldanlæg vil fortsætte som hidtil, dog med ændringer i dele af slagtesvinestaldene. Her bliver inventaret udskiftet, så staldene kan bruges til løbe og drægtighedsafdeling for søer og gylte.

Det af slagtesvinestalden som ikke ændres vil blive benyttet til polte.

Alle afstandskrav til naboer overholdes. Kommunen vurderer, at udvidelsen ikke vil være til væsentlig gene for omkringboende.

Der er foretaget en beregning af BAT ud fra Miljøstyrelsens anbefalinger. Projektet overholder de grænser, som beregningen viser.

Udvidelsen medfører ikke øget ammoniak emission, dermed vil depositionen på naturområder heller ikke stige.

Udbringningsarealerne afvander både til Randers Fjord og Århus Bugt. Den samlede vurdering er, at overfladevand, både søer, vandløb og slut-recipienter ikke vil blive væsentligt påvirket af udbringning af husdyrgødning på markerne.

Hovedparten af markerne ligger inden for områder med særlige drikkevandsinteresser. Der er stillet en række vilkår i miljøgodkendelsen, som skal sikre at udvaskningen fra markerne ikke vil forringe drikkevandskvaliteten i området.

En del af udbringningsarealerne ligger i Århus kommune. Århus kommune er derfor blevet hørt i forbindelse med behandling af sagen.

1. BESKRIVELSE AF ANSØGNINGEN

1.1 Byggeri og produktion

Placering

Husdyrbruget er placeret i landzone, med ca. 211 m meter (lugtcentrum) til nærmeste beboelse uden landbrugspligt (Præstevejen 9)

	Afstand fra Anlægget	Lovkrav (minimum)
Ikke-almene vandforsyningsanlæg	>25 m	25 m
Almene vandforsyningsanlæg	>50 m	50 m
Vandløb/dræn/søer	>15 m	15 m
Offentlig vej/privat fællesvej	100 m	15 m
Levnedsvirksomhed	>25 m	25 m
Beboelse på samme ejendom	Ca 30 m	15 m
Skel	>30 m	30 m
Enkeltbolig (beboelsesejendom i landzone, Præstevejen 9)	Ca 211m	50 m
Samlet bebyggelse (Mesing)	Ca 1.215 m	-
Byzone (Erhvervsområdet ved Ørstedsvej i Stilling, etape III)	Ca 1.800 m	-

Omkring ejendommen er der to fredede diger. Ingen af disse vil blive påvirket af udvidelsen.

Sydøst for ejendommen er der en skovbyggelinje. Der er ingen sø- eller beskyttelseslinjer nær ejendommen. Ejendommen ligger udenfor kystnærhedszone og der er ingen fredede områder nær staldanlægget.

Det nærmeste § 3-naturområde er en sø, som ligger ca. 330 m sydøst for ejendommen.

Stalde

I forbindelse med udvidelsen bliver farestalden forlænget. Farestalden bliver bygget i forlængelse af den nuværende. Der er mellem 25-49 % fast gulv i staldene hvilket sammen med foderkorrektioner reducerer ammoniakemissionen, og giver et bedre indeklima i staldene til gavn for både miljø, ansatte og dyrevelfærd.

Spaltegulvet er i gødearealet, så stierne holdes så rene som muligt.

Det eksisterende staldanlæg vil fortsætte som hidtil, dog med nogle små ændringer i anvendelsen. Bl.a. vil dele af slagtesvinestaldene blive ændret, så de kan benyttes som løbe og drægtighedsstalde til søer og gylte.

De resterende slagtesvinestalde vil fremover blive benyttet til polte. Stalden er indrettet med sektioner, så der kan rengøres efter hvert hold og derved nedsættes risikoen for sygdomme, nedsættes lugt fra staldene og mindskes støvet i stalden for både dyr og mennesker.

Byggeriet vil blive opført i samme materialer som det eksisterende staldsystem og i direkte sammenhæng med det eksisterende anlæg. De nuværende stalde er bygget i gule mursten eller elementer med gule søsten. Tilsvarende materiale vælges, for at ejendommen fortsat fremstår sammenhængende, og ikke tager sig væsentligt anderledes ud efter udvidelsen.

I forbindelse med byggeriet vil der blive fjernet en del jord så staldanlægget falder godt ind i landskabet, og ikke kommer til at virke dominerende i sit helhedsudtryk.

Ejendommen ligger ikke i område, der er udpeget med landskabelige eller kulturelle interesseområder i regionplanen. Eller i område med skovrensning eller kirkeindsigtsområde.

Den eksisterende beplantning ved de eksisterende bygninger og huset forbliver uændret. Den nuværende beplantning omkring staldanlægget sikrer, at ejendommen ikke er væsentlig dominerende i landskabet, og at det landskabelige indtryk ikke ændres.

Håndteringen af gylle er med træk og slip. Der er hyppig udslusning af gylle fra staldene. Der udsluses gylle i ca. 4 timer pr uge. Pumpning og håndtering af gylle vil foregå i lukket rørsystem. Pumpning vil foregå indenfor normal arbejdstid.

Gyllekanalerne er firkantede og ca. 40 cm dybe

Derudover anvendes overbrusning af gødearealet, så det renholdes og så ammoniak og lugtemissionen reduceres. Overbrusning benyttes efter gældende regler.

Vandnipler er placering i krybberne, så vandspild kan konstateres.

Placering af bygningerne og staldafsnittene, fremgår af oversigtstegningen, som er med som bilag.

Ventilation

Ventilationen i de eksisterende stalde er ligetryk- og undertryksventilation, som styrer temperaturen, for at sikre optimale forhold for svinene i stalden. Den maksimale ydelse er ca. 10.000 m³/time i hvert enkelt afkast og standarthastigheden er 3-12 m/s for alle dyregrupper.

Ventilationsanlægget reguleres vha. multistep-/ frekvensstyring hvilket betyder, at der bruges lige netop den mængde energi, som er nødvendig for at drive ventilationsapparatet. I de nye stalde dimensioneres ventilationssystemet som i de eksisterende med undertryksventilation.

Ventilatorerne er placeret nederst i ventilationsskakterne, hvilket betyder at der ikke er støjbelastning herfra til naboskel. Afkastet er ca. 1 meter over tagflade/kip.

Der er alarm og nødopluk på ventilationsanlægget samt alarmopkald til flere telefoner i tilfælde af strømsvigt. Ventilationen serviceres løbende og rengøres i forbindelse med vask af stalde.

Dyrehold

Der forventes en gennemsnitlig produktion af 32 grise pr. årssø, hvor 18.500 opfedes til 32 kg på ejendommen. De resterende sælges ved fravæning eller opfedes på andre ejede ejendomme. Der forventes en mindre variationer af producerede smågrise over året, da antallet af løbninger kan variere.

Det forventes ikke at effektiviteten på 32 grise pr årssø vil blive væsentligt ændret de kommende år. Øges effektiviteten vil der fra ejendommen blive solgt det antal smågrise der overstiger de tilladelser, der er på bedriftens ejendomme

Produktion	Nuværende, antal/DE	Ansøgt, antal (DE)
Søer	650 (151,16)	1.050 (244,77)
Smågrise	15.000, 7,2-30 kg(69,23)	18.500, 7,3-32 kg (92,5)
Slagtesvin/Polte	4.200, 30-102 kg (107,87)	750, 60-107 kg (14,46)
I alt, DE	328,26 DE	351,73 DE

Polte købes ude fra ved 60 kg. Smågrisene afsættes til andre ejede ejendomme eller sælges ved 32 kg.

Foder

Foder opbevares i siloer i eksisterende foderrum (bygning 8 i bilag) samt i de udendørs, gastætte siloer.

Der anvendes vådfoder til både søer og smågrise, foderet er hjemmeblandet af eget korn og indkøbte mineralblandinger, soya og restmælk. Foderet indeholder primært hvede, byg havre, soja og mineralblandinger. I de første 14 dage i klimastaldene bliver der foderet med indkøbt tørfoder.

Foderet er ved hjælp af foderplaner tilpasset de enkelte dyrs aktuelle behov. Derved undgås overforsyning med næringsstoffer, der vil ende som uudnyttet næringsstoffer i gyllen. Til smågrisene anvendes på nuværende tidspunkt to foderblandinger. Søerne fodres ligeledes med to foderblandinger; en die- og en drægtighedsblanding

Fodret forarbejdes i en slaglemølle, og kværnes ikke mere, end hvad der er fysiologisk nødvendigt for at spare energi ved foderfremstillingen.

Der er på ansøgningstidspunktet ikke pålagt ejendommen restriktioner i forhold til fodring. Derfor regner www.husdyrgodkendelse.dk på baggrund af standardtal for nudrift. I ansøgt drift er der lavet fodertilpasninger. Der er justeret på råprotein for at overholde BAT i forhold til ammoniak og på fosfor for at overholde BAT på fosfor.

Proteinindholdet i foderet søges hele tiden reduceret og optimeret. Når proteinindholdet reduceres, vil mængden af overskudsprotein i gyllen reduceres – og dermed vil der være mindre kvælstof, der kan fordampe. Reduktion af protein i foderet sker dels løbende gennem avlsarbejde (bedre genetik for grisene og bedre fordøjelighed af foderet), og dels ved at syntetiske aminosyrer tilsættes i stedet for råvarer med højt proteinindhold, hvorved proteinindholdet generelt sænkes.

Gylle håndtering og opbevaring

Håndteringen af gylle er med træk og slip. Der er hyppig udslusning af gylle fra staldene. Der udsledes gylle i ca. 4 timer pr uge. Dog bliver der etableret linespild i den nye drægtighedsstald, som sikre en lav ammoniak fordampning.

Pumpning og håndtering af gylle vil foregå i lukket rørsystem. Pumpning vil foregå indenfor normal arbejdstid.

Beregning af produktion af gylle(Landbrugets Byggeblad nr. 95.03-03)

	Ton pr. årsvild	Ton i alt
1.050 søer	6,32	+ 6.636 t
18.500 smågrise	0,144	+ 2.664 t
750 polte (60-107 kg)	0,34	+ 253t
Fratrukket vand til beholder pga. teltoverdækning		- 396 t
I alt		9.157 t

Opbevaringskapacitet af gylle

	Beholder str.	% af opbevaring
Gyllebeholder 1	600 m ³	~ 11%
Gyllebeholder 2	1000 m ³	~ 11%
Gyllebeholder 3	2000 m ³	~ 21%
Gyllebeholder 4	2500 m ³	~ 22%
Gyllebeholder 5	3000 m ³	~ 35%
I alt	9.100 m³	100%

Dette svarer til en opbevaringskapacitet til ca. 12 måneders produktion. Herudover er der opbevaringskapacitet i gyllekanaler og fortanke.

Gyllebeholder 5 er en ny beholder, som bygges med teltoverdækning.

Gyllebeholder 1 er indtastet med 11 % da det er en opsamlingsbeholder, som derfor næsten altid vil være fuld.

Der er et biogas-gårdanlæg på ejendommen, som gylle behandles i inden det føres til lagertankene. Denne behandling betyder, at tilgængeligheden af kvælstof øges til 77 %. Dette vil fremgå af gødningsregnskabet.

Olietanke

Dieseltanke, olietanke, tromler, benzintanke					
Nr.	Volumen	Årstal	Fabrikat	Placering	Under-/overjordisk
43181-1	5900	1994	Rough	Uden for maskinhus	Underj. til diesel
1680a	1200	1980		Ude, bag værksted	Fyringsolie til nød anlæg
65067-01	600	1996	Rough	Inde, ved svinestald	Fyringsolie
0508306	1800	2010		I værksted	overjordisk

Alle tanke er omfattet er olietankbekendtgørelsen.

1.2 Forbrug og affald

Årligt forbrug i husdyrproduktionen	Før udvidelse	Efter udvidelse
El	390.000 kWh	453.740 kWh
Egenproduktion af biogas	550.000 kWh	Ca 588.000 kWh
Fyringsolie	20.000 L	20.000 L

Ejendommen forsynes med vand fra privat vandboring.

Årligt forbrug i husdyrproduktionen	m ³ Før udvidelse	m ³ Efter udvidelse
Drikkevand	5.650	8950
Vandspild	635	410
Vaskevand	650	740
Sanitært spildevand	200	200
Vandforbrug ialt	7.135	10.300

Tallene er beregnet ud fra normtal fra diverse faglige kilder og på baggrund af oplysninger fra ansøger.

Spildevand fra produktionen udgøres primært af vand fra rengøring af stalde og drikkevandsspild i alt ca. 4.770 m³. Mængden af spildevand mindskes efter udvidelsen, fordi der er mindre spildevand fra slagtesvin end fra søer. Spildevandet ledes til gyllebeholder.

Overfladevand fra befæstede arealer og alt tagvand føres til dræn i lukkede ledninger.

Type	Afledes til
Spildevand fra rengøring i stald	Gyllebeholder
Sanitært spildevand fra forrum	Minirenselanlæg
Sanitært spildevand fra stuehus	Minirenselanlæg
Tagvand og vand fra befæstede arealer	Sø via dræn

Type	EAK	Opbevaring	Afhændelse
Brændbart affald	19.00	Container	Renosyd
Jern og metal	23.00	Lade	Uniskrab
Glas, plastic mm.	51.00/ 52.00/ 52.06	Container	Kommunal genbrugsplads.
Døde dyr	02. 02 .02	køleboks eller kadaverkap	DAKA (ca 2 gange om ugen)
Klinisk risikoaffald	18.00	Plastbeholdere til formålet.	Kommunal modtagestation
Spildolie	13 02 05/ 13 02 06	Lukkede 20l dunke	Dansk oliegenbrug eller kommunens modtageordning for farligt affald

Opbevaring og bortskaffelse af dyr døde dyr sker i henhold til BEK nr. 439: Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr. (for placering, se bilag).

Forud for afhændelse opbevares medicintester og andet medicinsk affald i specielle plasticbeholdere.

Den rengjorte emballage fra pesticider og kemikalier bortskaffes som brændbart affald.

Bortskaffelse af affald fra ejendommens husholdning er omfattet af kommunal affaldsordning.

1.3 Emissioner fra produktionen

Ammoniakfordampning

Det generelle ammoniakreduktionskrav på 25 % overholdes på ejendommen med – 350,68 kg N pr år. På ejendommen er der foretaget foderkorrektioner, for at opnå denne ammoniakreduktion. Samtidigt bliver den nye gyllebeholder etableret med teltoverdækning.

Den samlede ammoniakfordampningen fra anlægget er beregnet til i alt 3.854,05 kg N/år. i nudriften er udledningen 3.953,57 kg N/år. Emissionen falder således med ca. 100 kg N/år.

Da nærmeste § 7 naturområde ligger ca. 2 km nordvest for anlægget, er der ikke foretaget beregning på højeste emission til dette naturområde. Det nærmeste Natura2000-område ligger ca. 7,2 km sydvest for ejendommen.

Lugt

Miljøstyrelsens ansøgningsystem har beregnet, hvilke afstande, der skal være fra staldene til forskellige beboelsestyper, se tabellen nedenfor.

Lugtgenafstandene er beregnet for fuld besætning. Alle eksisterende og nye stalde indgår i beregningen.

Lugtens udbredelse i nærområde, afhænger bl.a. af antal og typer af husdyr og geografisk placering. Disse faktorer indgår i lugtberegningen. I beregningen af geneafstanden indgår også øvrige husdyrbrug i området. I denne ansøgning er der ikke andre husdyrbrug nær nærmeste nabo, samlet bebyggelse eller byzone der skal medtages i beregningerne af lugtgenafstandene.

Område	Andre ejendomme med mere end 75 DE(antal)	Beregnings model	Samlet ukorrigeret	Korrigeret geneafstand (ansøgt drift)	Korrigeret geneafstand (nudrift)	Vægtet gennemsnits afstand	Genekriterie overholdt
Eksisterende eller fremtidig byzone	0	Ny	528,64	0,00	0,00	0,00	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.
Samlet bebyggelse	0	Ny	355,62	0,00	0,00	0,00	Genekriterie overholdt. Ingen nabobeboelser/byzone indenfor 1,2 gange geneafstand.
Enkelt bolig	0	FMk	167,17	133,99	141,26	195,18	Genekriterie overholdt. Korrigeret geneafstand kortere end vægtet gennemsnitsafstand.

Ventilationsluften fra staldene medbringer en given mængde lugt. I staldene mindskes lugten ved, at der jævnligt rengøres, samt at der er overbrusning. Derudover vil samtlige ventilationsafkast blive rengjort ved vask af staldene.

Da ventilationsafkastene er placeret minimum 1 meter over tagfladen, bliver luften opblandet og fortyndet inden den falder ned omkring staldanlægget.

Der vil være lugtgener i forbindelse med omrøring af gyllen umiddelbart før udbringning samt ved udbringning af gyllen. Generne vil være begrænset til en forholdsvis kort periode. Udbringningen vil være begrænset til få dage om året og arbejdet foretages, så vidt det er muligt, indenfor normal arbejdstid.

Ved udbringning af gylle tages der hensyn til naboer. I gyllesæsonen bliver der ikke kørt gylle ud i weekenderne. Derudover bliver der, ved information om afholdelse af festlige lejligheder, gylle ikke kørt gylle ved den pågældende matrikel i periode omkring det pågældende arrangement. Efter kørsel af gylle bliver eventuelt spild af jord på vejen skrabet eller fejlet væk.

Udbringning af gyllen foretages primært med slangeudlægger i veletableret afgrøde, men en del af gyllen nedfældes eller nedpløjes/nedharves forud for etablering af vinterraps og vårsæd for at minimere lugtgener og mindske ammoniakfordampningen. Pumpning og håndtering af gylle i øvrigt foregår altid indenfor normal arbejdstid.

Fluer og skadedyr

Fluebekæmpelse

Fluebekæmpelse i staldene sker i overensstemmelse med de nyeste retningslinjer fra Statens Skadedyrslaboratorium.

Skadedyrsbekæmpelse

Rottebekæmpelse i staldene sker i overensstemmelse med retningslinjerne fra Statens Skadedyrslaboratorium.

Tiltag for minimering af fluer og skadedyr

Der holdes generelt en god hygiejne i staldene, i foderladen og ved siloerne så tiltrækningen af rotter og mus samt mulighederne for udklækning af fluelarver minimeres.

Lys, støv og støj

Støj

Alle staldsektioner ventileres med undertryk eller ligetryk, der er mekaniske anlæg med et lavt støjniveau. Eftersom der er ventilatorer i ventilationsafkast, kan der observeres støj fra disse i nærheden af staldene. Støjniveauet vil dog være minimalt, da motorerne i ventilatorerne er placeret i den nederste del af afkastene. Alle ventilatorer opfylder de nugældende krav mht. til støj.

Støj fra transport vil primært komme fra lastbiler med levering af foder, og afhentning af smågrise og søer til slagtning, samt afhentning af døde dyr. Herudover vil der være transporter ved udbringning af gylle til markerne.

På ejendommen er der etableret faciliteter til opbevaring og indtag af foder, der leveres til ejendommen. Transporterne vil primært foregå indenfor normal arbejdstid 07-17.

Der kan være støj fra kompressor. Den kører et par minutter flere gange dagligt. Den er placeret inde i bygningerne.

Støv

Der er mindre støvgener ved daglig håndtering af foder, men det vurderes ikke at have en indvirkning på naboerne, pga. afstanden og da al blanding af foder foregår i lukkede systemer og indendørs.

Herudover vil der være mindre støvgener ved høst og ilægning af korn i lager, men det vurderes ikke at have en indvirkning på naboerne pga. afstanden, og den forholdsvise korte periode arbejdet foregår i.

Lys

I staldene er lyset i vinterhalvåret tændt i tidsrummet 06-20. I sommerhalvåret er det tændt efter behov. Herudover tændes lyset ved udfordring i ca. ½ time. Det sker sidste gang i døgnet kl. ca. 22.00.

Som udgangspunkt vil der ikke være belysning i staldene om natten.

Der forefindes udendørslamper langs stalden, langs indkørslen og på gårdspladsen. Disse lamper tændes via sensorstyring.

Transport

Til- og frakørselsforhold

Arbejds kørsel til og fra produktionen sker ad Præstevejen. Ved udvidelsen bliver der etableret en ny vej. Dette sker for at få bedre oversigtsforhold ved ud- og indkørsel. Se kort over bygninger på bilag 1.

Transporter

Hovedparten af transporterne udgøres af transporter med smågrise til salg/flytning til anden ejendom, søer til slagt, husdyrgødning, korn og foder. Transporterne med husdyrgødning og korn er sæsonbetinget, mens afhentning af smågrise og søer sker tre gange ugentligt.

På dage med gyllekørsel og kornkørsel er der en rimelig stor trafik med deraf følgende støjgener. Det tilstræbes, at kørslen bliver holdt på hverdage i normal arbejdstid, men i højsæsonen vil der være øget trafik på- og omkring ejendommen udenfor de anførte tidspunkter.

Gyllen transporteres med traktor og gyllevogn ud til udbringningsarealerne. Transporterne vil primært foregå indenfor normal arbejdstid 07-17, dog kan kørsler med levende dyr ske tidligere. Alle grænser for tilladelig støj vil blive overholdt.

	Nudrift	Udvidelse	Tidsrum
Transport med levende dyr	104	104	4-24
Afhentning af døde dyr	104	104	6-16
Restmælk	208	250	
Foder	52	52	7-16
Gylle	350	370	7-16
Brændstof	15	15	6-17
Andet	20	20	-
Ialt	853	915	

1.4 Beskrivelse af markdriften

Harmoniareal

Der er ansøgt om at producere 351,73 DE på Præstevejen 7. Derudover produceres 226,7 DE under samme CVR nr på andre ejendomme. Der er i alt 578,42 DE og der tilføres derfor fiktiv gødning i ansøgningen (200 DE), da der ellers ville være langt under 1 DE/ha.

I nudriften afsættes gylle til en række gylleaftaler, disse bortfalder i den ansøgte drift. Fremover indgår i alt 603,83 ha udbringningsareal, som er ejet eller forpagtet areal.

435,25 ha af ansøgers harmoniareal er beliggende indenfor et nitratfølsomt indvindingsområde. ConTerra har beregnet udvaskningen for Hedegård I/S, på et sædskifte over 5 år: Vinterhvede, Vinterhvede, Vinterhvede, Vinterbyg, Vinterraps.

Inden for Indsatsområdet Åbo anvendes dette sædskifte, og to andre sædskifter med et mindre udvaskningspotentiale: "Vinterhvede, Vinterhvede, Vinterhvede, Vårbyg m. efterafgrøder, Vårbyg m. efterafgrøder" og "ekstensivt græs". Ekstensivt græs er et forslag til et "sædskifte" hvorfra der udledes mindre, end ved intensiv dyrkning. Det er muligt at anvende ekstensivt græs i stedet for det ovenfor nævnte sædskifte.

I beregningen er følgende forudsætninger:

- *125 kg N/ha som svinegylle, med en udnyttelse på 75 %
- *Udbringning med slæbeslanger
- *Forfrugtsværdi af vinterraps 25 kg N/ha = normen nedsættes med 25 kg N/ha med raps sidste år
- *Al halm fjernes
- *Arealerne vandes ikke

Resultatet er at udvaskningen er henholdsvis 45 og 42 mg nitrat/l fra JB5 og JB6.

1.5 Bedste tilgængelige teknik

Management

Ansøger er omfattet af "Code of praksis" i forhold til leverandør. Derudover søges den daglige drift tilrettelagt ud fra principperne om godt landmandskab og ansvarlig driftsledelse, således anlægget giver anledning til mindst mulig miljøbelastning og færrest mulige gener for omgivelserne.

Dette søges opnået dels ved reduceret vand- og energiforbrug jf. ovenstående og dels ved reduktion af ammoniakfordampning fra stalde og gyllebeholdere. Desuden fokuseres der også på, ved god hygiejne og bekæmpelsesmidler, at holde skadedyr fra ejendommen. Alle medarbejdere er instrueret i forsvarlig håndtering af forurenende stoffer herunder gylle og brændstof.

Al produktion tilrettelægges således, at belastning af den enkelte medarbejder mindskes i henhold til APV.

Medicinforbruget søges minimeret ved systematisk sundhedsrådgivning med dyrlæge samt svinekonsulent.

Bedriftens medarbejdere uddannes løbende gennem kurser og efteruddannelse og medarbejdere er orienteret om, at ejendommen er miljøgodkendt og hvilket vilkår der er stillet til driften i den forbindelse.

Der er lavet beredskabsplan, så forholdsreglerne i forbindelse med uheld med gylle eller brand er beskrevet og medarbejderne er orienteret om indholdet i beredskabsplanen, der ajourføres årligt eller når vigtige telefonnumre ændres.

Medarbejdere holdes ajour med nye krav og regler på regelmæssige personalemøder. Der foretages daglige tjek og løbende vedligeholdelse af anlægget og en gang årligt bliver foderanlægget gennemgået af leverandør.

Rengøring i og omkring bygningerne og siloer, foretages jævnligt, med henblik på at minimere risikoen for lugt og for at der ikke skal opstå uhygiejniske forhold. Den jævnlige rengøring og visuelle kontrol sikrer, at der ikke opstår ressourcspild eller uhygiejniske forhold.

Døde dyr afhentes hurtigst muligt.

Affald bortskaffes så vidt muligt til genbrug.

Der udarbejdes foderplaner og foderkontrol på bedriften, så der løbende kan optimeres på foderforbruget og dermed forbruget af næringsstoffer.

Der føres journal over udbringning af handelsgødning og husdyrgødning på markerne i form af mark- og gødningsplaner, som endvidere bruges til planlægning af kommende sæsons udbringning.

Der udarbejdes gødningsplaner og gødningsregnskab, hvor forbruget af husdyrgødning og handelsgødning dokumenteres.

Der føres ikke løbende journal over vand- og energiforbrug samt spild, men vand- og energiforbrug opgøres årligt i forbindelse med regnskabet. Det ønskes ikke at få et krav om at føre journal.

Ved udkørsel af husdyrgødning tages der hensyn til naboer, således der kan tages hensyn til evt. større begivenheder som f.eks. konfirmation eller bryllup. Derudover tages der højde for vindretning i forhold til naboer, når der køres gylle ud.

Foder

Foderet er ved hjælp af foderplaner tilpasset de enkelte dyrs aktuelle behov. Derved undgås overforsyning med næringsstoffer, der vil ende som uudnyttet næringsstoffer i gyllen.

Der er i ansøgningen benyttet fodringsmæssige tiltag for at nedbringe ammoniak til omgivelserne.

Proteinindholdet i foderet søges hele tiden reduceret og optimeret. Når proteinindholdet reduceres, vil mængden af overskudsprotein i fæces reduceres og dermed vil der være mindre kvælstof, der kan fordampe. Reduktion af protein i foderet sker dels gennem avlsarbejde og dels ved at tilsættes syntetiske aminosyrer i foderet.

Der anvendes foderblanding indeholdende fytase, for lette optagelsen af fosfor fra foderet, således der ender mindre fosfor i gyllen og derved på markerne.

Smågrisene fodres med to blandinger og søerne får en drægtighedsblanding og en diegivningsblanding

Staldindretning

Herudover er der valgt delvis spaltegulv, 25-49 % fast gulv i alle stalde. De eksisterende stalde til slagtesvin ændres til drægtighedsstalde og i den forbindelse ændres gulvet. Samtidig med hyppig udslusning af gylle, hvilket har en lavere ammoniakemission end fuldspaltegulv.

Produktionsanlægget bygger på principper der tilgodeser miljøet i det omfang loven tilsigter, og der vil løbende blive indhentet opdateret viden, med henblik på forbedringer der lever op til nutidens miljøkrav. Desuden har bedriftens ansvarlige fokus på, hvilke staldsystemer, der er bedst anvendelige i relation til miljø, og dermed tab af ammoniak til omgivelserne, samt til dyrenes velfærd, og der følges løbende op på udviklingen af staldsystemer, som giver mindst mulig miljøbelastning og bedst mulig dyrevelfærd.

Forbrug af vand og energi

Energibesparende foranstaltninger

Der anvendes så vidt muligt lavenergi lysstofrør i de forskellige staldafsnit. Lyset i staldene vil være tændt efter behov. Der vil være lys i staldene ca. 10 timer i døgnet i vinter halvåret og ca. 6 timer i døgnet i sommerhalvåret. Dette gøres for at fast holde en god reproduktion/cyklus hos søerne. Tidsrummet vil kunne variere.

Efter hver vask i staldene vil ventilatorerne blive rengjort, så modstanden mindskes så meget som muligt. Ventilationen vil være styret af temperatur, som sikrer, at ventilationen kører optimalt, både med hensyn til temperatur i staldene og elforbruget.

Ifølge referencedokumentet for bedste tilgængelige teknikker (BREF) der vedrører intensiv svineproduktion, anvendes der således BAT (delvis lavenergibelysning, eftersyn og rengøring af ventilatorer, temperaturstyring, der sikrer temperaturkontrol og minimumsventilation i perioder, hvor der ikke er behov for ret stor ventilation).

Vand

Der anvendes vand til husholdning samt til vask af stalde.

Vandbesparende foranstaltninger Der anvendes drikkepipler, der er placeret i fodertrugene, så der er optimale forhold for adgang til vand for svinene og et lavt drikkevandspild.

Inden vask af stalde sættes stalden i blød i koldt vand, hvorefter stalden vaskes med højtryksrensere. Både iblødsætning og vask med højtryksrensere er vandbesparende. Staldanlægget vil blive gennemgået jævnlige, så utætte rør og drikkeventiler vil blive udskiftet så snart det opdages. Forekommer der et unaturligt højt vandforbrug, vil det blive opdaget eftersom en evt. lækage ved blive opdaget i det daglige arbejde i staldene.

Staldene rengøres efter hvert hold diegivende søer, polte og smågrise. Der vaskes med vand via højtryksrensere. Der anvendes kun desinficeringsmiddel, hvis der er et behov ved f.eks. udbrud af sygdom. I drægtighedsstaldene vaskes der en gang årligt.

Opbevaring/behandling

Gyllebeholderen er en stabil beholder, lavet af typegodkendt beton, der kan modstå mekaniske, termiske og kemiske påvirkninger. Beholderens bund og vægge er tætte og beskyttet imod tæring.

Der foretages lovpligtigt eftersyn og vedligeholdelse, hvilket betyder at tanken hvert 10 år bliver kontrolleret for om der skulle være tegn på begyndende utætheder.

Gyllen omrøres kun forud for udkørsel af gylle. Der er ingen stationære pumper, hvilket fjerner risikoen for tab af gylle til miljøet.

Der er konstant flydelag på gyllebeholderne og efter omrøring/udbringning kontrolleres det at der senest 14 dage efter at der igen er gylle i tanken er etableret flydelag. Der føres logbog over flydelaget, så der sikres at det lever op til kravene.

Beholderen som bliver etableret i forbindelse med udvidelsen bliver med fast overdækning.

Udbringning

Der udarbejdes hvert år en mark- og gødningsplan, så det sikres, at mængden af gødning er tilpasset afgrødens forventede behov. I planen tages der hensyn til JB nr., sædskifte, vanding, planternes udbytte og kvælstofudnyttelse.

Husdyrgødning udbringes under hensyn til afgrødernes vækstperiode, hvilket betyder maksimal udnyttelse af næringsstoffer.

Der kan forekomme ammoniakfordampning og lugtgener fra marker, hvor der er udbragt gylle. Omfanget vil afhænge af temperatur, vindforhold og evt. nedbør. Eftersom gylle køres ud på veletablerede afgrøder, minimeres ammoniakfordampning og lugtgenerne pga. mindre ammoniakfordampning og hurtigere optagelse i planterne.

Der udbringes ikke gylle på vandmættet, oversvømmet, frossen eller snedækket areal.

Der er ingen stærkt hældende arealer, og der holdes som minimum 2 meter bræmmer til beskyttede vandløb.

Gylleudbringning sker normalt kun i hverdagene.

Gyllen udbringes primært med slæbeslanger.

Når der udbringes husdyrgødning og suppleres op til Plantedirektoratets norm med handelsgødning, er der forbrugt 10-20 pct. mindre kvælstof end den økonomisk optimale mængde. Dette medfører et kraftigt incitament til optimal håndtering af husdyrgødning. Ansøger vil derfor søge den mest optimale form for udbringningsteknik, placering af sædskifte og benytte de mest optimale vejrforhold, således fordampningen af ammoniak reduceres mest muligt og udnyttelsen af næringsstoffer er størst mulig.

1.6 Alternativer

Et alternativ til den valgte placering kunne være syd for de eksisterende stalde. Den placering er dog blevet fravalgt pga. logistik i forhold til at skabe et naturligt flow internt i besætningen. Den valgte placering medfører ligeledes mindre jordarbejde og giver samtidigt staldene et samlet indtryk.

0-alternativet beskriver forholdene, hvis ikke udvidelsen finder sted. 0-alternativet vil betyde en fastholdelse af den nuværende produktion, indtil produktionsapparatet er slidt ned. Ud fra et miljømæssigt og et dyrevelfærdsmæssigt perspektiv vil dette være uhensigtsmæssigt.

Der vil ikke blive foretaget investeringer i produktionsapparatet og dermed heller ikke investeringer i miljøforbedrende foranstaltninger på ejendommen. Desuden vil der ved et 0-alternativ ikke blive udarbejdet en miljøgodkendelse for ejendommen. Der vil således ikke ske regulering af bedriften via vilkår stillet i miljøgodkendelsen.

1.7 Driftsforstyrrelser og uheld

Beredskabsplan

På ejendommen er der udarbejdet en beredskabsplan, der beskriver hvilke forholdsregler medarbejder og ejer skal tage ved brand, udslip af gylle, kemikalier eller ved andre uheld og kritiske situationer. Beredskabsplanen er vedlagt som bilag.

Redegørelse for uheld

De største risici for uheld skønnes at være i forbindelse med håndtering og opbevaring af husdyrgødning, ved strømsvigt samt udslip af pesticider samt fyrings- og dieselolie.

Minimering af risiko for uheld

Anlæg og tekniske foranstaltninger renses, vedligeholdes og udskiftes i en sådan grad at det sikrer korrekt brug og effekt af foranstaltningerne. Medarbejderne er grundigt introducerede til opgaverne, hvilket er med til, at sikre korrekt udførelse, og minimal risiko for uheld, som følge af forkert håndtering af kemikalier, gylle, olie mv. Medarbejdere, ejer og andre med fast adgang til bedriften er vejledt i beredskabsplanen, hvilken har en fast plads i staldkontoret.

Al omlastning af gylle sker med gyllevogn med fastmonteret kran, hvor pumpen sidder på gyllevognen, og der sker en automatisk tømning af pumperøret. Omlastning sker altid under opsyn, derfor vurderes det, at der ikke er større risiko for uheld i forbindelse med utilsigtet igangsætning af pumper, spild mm. Desuden er gyllebeholderne omfattet af den 10-årigebeholderkontrol.

Dieseltanken er hævet over jorden og placeret, hvor der er minimal risiko for påkørsel. Fyringsolietanken er hævet over jorden og placeret indendørs på varigt stabilt underlag uden afløb. Tankene udskiftes i overensstemmelse med olietankbekendtgørelsens sløjfningsterminer.

I tilfælde af strømsvigt er ventilationssystemet tilkoblet alarm, og automatisk opkald via både mobil- og fastnettelefon.

Minimering af gene ved uheld

Skulle der ske uheld til trods, kontaktes beredskabet straks på tlf. 112 og der iværksættes forureningsbegrænsende foranstaltninger i form af inddæmninger, oppumpninger mv.

Endvidere vil Skanderborg Kommunes Teknik- og Miljømyndighed straks blive underrettet jf. Beredskabsplanen.

VILKÅR FOR GODKENDELSEN

2.0 Generelt

- 2.0.1 Et eksemplar af nærværende godkendelse skal til enhver tid være tilgængelig på landbruget, og driftspersonalet skal være orienteret om godkendelsens indhold.
- 2.0.2 Landbrugets indretning og drift skal miljømæssigt være i overensstemmelse med de oplysninger, der ligger til grund for godkendelsen, dog med de eventuelle ændringer, der fremgår af vilkårene.
- 2.0.3 Produktionen skal inden for de første to år vurderes og eventuelt gennemgås af en energikonsulent, således forbruget af energi kan minimeres. (BAT)
-

2.1 Gyldighed

- 2.1.1 Godkendelsen skal være taget i brug inden for 2 år efter godkendelsesdatoen. Hvis det godkendte produktionsomfang er mindre over en periode på 3 år, bortfalder den del af godkendelsen, der ikke udnyttes.
-

2.2 Produktionsniveau

- 2.2.1 Godkendelsen omfatter en sobesætning på søer og smågrise og polte:

1.050 søer	(244,11 DE)
18.500 smågrise	(92,5 DE)
<u>750 polte</u>	<u>(14,46 DE)</u>
	351,73 DE

Fordelingen mellem dyregrupperne kan variere lidt, men det samlede antal DE/ år må aldrig overskrides.

2.3 Placering af bygninger

- 2.3.1 Ved forlængelse af den eksisterende stalde mod øst, anvendes samme materialer som de eksisterende bygninger er opført i (gule mursten eller gule søsten).

Højden på bygningen bliver den samme som de eksisterende.

- 2.3.2 I staldene anvendes delvis spaltegulv med min. 25-49 % fast gulv i alle stalde. I nye drægtighedsstalde bruges linespil til gyllekummerne.

- 2.3.3 Den nye gyllebeholder, på 3.000 m³, opføres med teltoverdækning.
-

2.4 Foderkorrektioner

- 2.4.1

	Råprotein g/FE, g	Fosfor g/FE	FE
Søer	Max 129	Max 4,75	1520 (1064+456)/dyr
Polte	Max 144	-	2,84 FE/kg tilvækst

2.5 Støjgrænser

- 2.5.1 Svinebrugets bidrag til støjniveauet målt ved nabobeboelse i det åbne land må i intet punkt overstige følgende grænseværdier:

	Tidsinterval	Grænseværdi	Midlingstid
Hverdage	Kl. 07.00-18.00	55 dB(A)	ref. tid 8 timer
Lørdage	Kl. 07.00-14.00	55 dB(A)	ref. tid 7 timer
Lørdage	Kl. 14.00-18.00	45 dB(A)	ref. tid 4 timer
Søn- og helligdage	Kl. 07.00-18.00	45 dB(A)	ref. tid 8 timer
Aften	Kl. 18.00-22.00	45 dB(A)	ref. tid 1 time
Nat	Kl. 22.00-07.00	40 dB(A)	ref. tid ½ time

- 2.5.2 Støjbelastningen er det ækvivalente, korrigerede støjniveau i dB(A) målt eller beregnet i punkter 1,5 m over terræn. Referencetiden er det mest støjbelastede tidsrum i perioden. Støjens maksimalværdi må om natten ikke overstige 55 dB(A) ved boliger.
- 2.5.3 Brugen af landbrugsredskaber i marken er undtaget fra støjgrænserne.
- 2.5.4 Lavfrekvent støj fra landbruget må ikke overskride følgende værdier, målt indendørs i omliggende beboelser, idet støjgrænserne gælder for et måletidsrum på 10 minutter, hvor støjen er kraftigst

Anvendelse		A-vægtet lydtrykniveau (10-160 Hz) dB
Beboelsesrum	Aften/nat (kl. 18-07)	20
	Dag (kl. 07-18)	25
Virksomheder		35

2.6 Husdyrgødning og foder

- 2.6.1 Opbevaringsanlæggene for husdyrgødning på ejendommen (eksisterende plus ny gyllebeholder) skal have en opbevaringskapacitet på mindst 9 måneder.
- 2.6.3 Flydende foder eller gødningsstoffer må ikke ved spild kunne afledes til dræn eller vandløb.

2.7 Affald

- 2.7.1 Affald skal opbevares på en måde, som ikke medfører forurening af omgivelserne, herunder jord, grundvand, vandløb eller luft.
- 2.7.2 Der skal foreligge dokumentation for korrekt bortskaffelse af affald fx i form af kvitteringer fra aftagende firmaer.
- 2.7.3 I tidsrummet indtil afhentning skal døde dyr opbevares således, at de er afskærmet mod hunde og vilde dyr på en måde, så der ikke opstår uhygiejniske forhold, og hævet fra jorden i en passende afstand, under opbevaring.

Større døde dyr skal afhentes hurtigst muligt. Anmeldelse til afhentning skal ske senest efter 24 timer efter konstatering af dødsfaldet

2.7.4 Der må ikke foretages afbrænding af affald.

2.8 Lugt

2.8.1 Ventilationsfirmaets instruktioner for vedligeholdelse af ventilationsanlæggene skal følges. Ventilationsanlæggene skal rengøres jævnligt og justeres efter behov, dog mindst en gang om året.

2.8.2 Der skal jævnligt gøres rent i staldene, dvs. i det mindste når hvert afsnit tømmes for dyr. Bund- og vægflader skal så vidt muligt holdes tørre for at mindske lugtgenerne.

2.9 Skadedyr og støv

2.9.1 Der skal på ejendommen foretages effektiv fluebekæmpelse i overensstemmelse med de til enhver tid nyeste retningslinjer fra Danmarks Jordbrugsforskning, skadedyrlaboratoriet.

2.9.2 Opbevaring af foder skal ske på en sådan måde, at der ikke opstår risiko for tilhold af skadedyr.

2.10 Uheld

2.10.1 Landbruget skal indrettes og drives således, at spild og andet utilsigtet udslip af forurenende stoffer forhindres og forebygges.

2.10.2 Pumpning af gylle til gyllevogn skal ske under opsyn. Pumpeanlægget til og fra gyllebeholderen skal være udformet, så pumpen ikke kan aktiveres ved et tilfælde ELLER: Startknappen skal udformes, så den kun kan aktiveres ved brug af nøgle.

2.10.3 Ved uheld der afstedkommer risiko for forurening af miljøet skal beredskabet straks orienteres via tlf.112.

2.11 Ophør

2.11.1 Ved ophør af driften på ejendommen skal der træffes de nødvendige foranstaltninger for at undgå forureningsfare og for at bringe stedet tilbage til en miljømæssigt tilfredsstillende tilstand

---

MARKDRIFTEN

2.12 Sædskifter

2.12.1 Inden for Indsatsområdet skal sædskiftet være

*Vinterhvede/vinterhvede/vinterhvede/vinerbyg/vinteraps eller de to sidste år erstattet af vårbyg med efterafgøder, eller markerne skal være ekstensivt græs.

*N-nomen sættes ned 25 kg/ha hvor der var raps året før. Det skal fremgå af gødningsregnskabet

*Al halm skal fjernes

*Maksimalt 125 kg total-N med husdyrgødning

*Minimum udnyttelse 75 % af kvælstof i husdyrgødningen.

*Såfremt der ønskes ændringer til dette sædskifte inden for godkendelsesperioden, skal ansøger overfor godkendelsesmyndigheden fremsende dokumentation til godkendelse. Det skal heri godtgøres at udvaskningen af nitrat inkl. beregningsusikkerhed er under 50 mg nitrat/l.

2.12.2 Marker uden for indsatsområdet

*Minimum udnyttelse 77 % af kvælstof i husdyrgødningen.

2.12.3 På alle marker:

*Maksimalt 75.520 kg total-N og 17.860 kg P tilført med husdyrgødning

*Der må maksimalt udbringes gødning fra 1,25 DE/ha

2.12.4 Dokumentation for ovenstående vilkår, skal fremgå af gødningsregnskabet

---

2.13 Bræmmer omkring vandhuller

2.13.1 Der etableres/opretholdes en minimum 10 m bred, dyrkningsfri bræmme omkring alle vandhuller omfattet af naturbeskyttelsesloven.

2.14 Egenkontrol

2.14.1 Der skal hvert år udarbejdes en journal, dvs. en samling af nedenstående oplysninger, færdig 1. april året efter.

1. Dokumentation for besætningens størrelse, fx E-kontrol og salgsfakturaer.

2. Dokumentation for bortskaffelse af affald.

3. Reparation af gyllebeholder.

4. Håndtering af uheld, der har medført risiko for forurening af grundvand eller vandløb.

5. Gødningsregnskab, der viser, at normen er nedsat, næringsindhold i husdyrgødning og udnyttelses-procent.

6. Markplan, hvor sædskifte fremgår

7. Dokumentation for, at indholdet af råprotein og fosfor i foderet jf. vilkår 2.4.1, fx via e-kontrol eller foderrecept.

2.13.2 Kontrol af støj

Såfremt kommunen får begrundet mistanke om, at vilkår 2.5 om støjgrænser ikke er overholdt, forlanges det, at landbruget foretager de nødvendige tiltag og efterfølgende fremsender dokumentation for, at støjgrænserne ikke er overskredet.

Udgifterne hertil afholdes af landbruget.

Dokumentationen skal ske i form af målinger og/eller beregninger foretaget i en periode, hvor bedriftens støj under normale forhold er maksimal.

Dokumentation vedrørende støj skal udføres efter gældende vejledninger fra Miljøstyrelsen, pt. nr. 5/1984, Målinger af ekstern støj og nr. 5/1993, Beregning af ekstern støj fra virksomheder eller Orientering nr. 9/1997.

Måling og beregning skal udføres af et målefirma, der er akkrediteret eller en person, der er certificeret til "miljømålinger – ekstern støj".

3. KOMMUNENS VURDERING

3.1 Naboer og ejendommens drift

Afstandskrav

I afsnit 1.1 er vist en tabel over afstandene til de punkter, som er nævnt i lovens § 6 og 8. Alle afstandskrav er overholdt.

Lugtgene kravene, udregnet i husdyrgodkendelse.dk er vist i afsnit 1.4. Afstanden til både byzone og samlet bebyggelse er overholdt.

Afstanden til nærmeste nabo, som bor sydvest for ejendommen er udregnet til 195 m fra lugtcentrum. Lugt centrum er et beregnet punkt ca. midt i staldsystemet. Geneafstand er beregnet til ca. 167 m.

Skanderborg Kommune vurderer, at både afstandskrav og lugtgenekrav er overholdt.

Spildevand

Vilkårene vedrørende udleveringsrampe og flydende foder stilles for at hindre udledning af næringsstoffer til dræn og vandløb, hvor de vil virke som forurenende stoffer.

Vaskevand fra stald vil blive afledt til gyllekanalerne, jf. husdyrgødningsbekendtgørelsen.

Sanitært spildevand må ikke ledes til opbevaringsanlæg for husdyrgødning. Der er således ikke tale om "spildevand" ifølge definitionen i husdyrgødningsbekendtgørelsen. Sanitært spildevand håndteres i et minirensesanlæg på ejendommen. Regulering af dette ligger uden for denne godkendelse.

Sprøjtemidler

Opbevaring og udbringning af sprøjtemidler, samt rengøring af sprøjtemidler er reguleret i bekendtgørelse om påfyldning og vask m.v. af sprøjter til udbringning af plantebeskyttelsesmidler, nr. 268 af 31. marts 2009.

Det forudsættes, at de til enhver tid gældende regler overholdes og der stilles ikke skærpede vilkår i denne forbindelse.

Støj

Støjkilderne vil hovedsageligt være ventilationsanlæggene og foderanlægget inklusive transportsnegle for kornet, hammermølle og blandingsanlæg.

Det vurderes, at svinebruget skal overholde støjgrænserne for "Type 3. Blandet bolig og erhverv" i støjvejledningen nr. 5 / 1984. Disse støjgrænser er anbefalet af Miljøstyrelsen for landbrugsvirksomheder i det åbne land.

Der er stillet vilkår om støjgrænser, som følger grænserne i Miljøstyrelsen vejledning og er stillet for at have en klar og tydelig grænse, hvis der skulle komme en klage over støj.

Håndtering og opbevaring af husdyrgødning

Der stilles krav om 9 mdr. kapacitet. I afsnit 1.1 er det beregnet, at der vil være opbevaringskapacitet til 12 måneder. Vilkår 2.6.1 vurderes dermed at kunne overholdes.

Der er ligeledes stillet vilkår om teltoverdækning af den nye gyllebeholder. Dette vilkår er stillet, fordi denne metode er valgt af ansøger, til at reducerer ammoniakfordampningen fra det samlede anlæg.

Affald

Opbevaring og bortskaffelse af affald skal følge de gældende regulativer for Skanderborg Kommune.

Der er i regulativet bl.a. krav til opbevaring af farligt affald som fx spildolie: Affaldet skal opbevares i godkendt emballage på en plads med tæt bund, der kan opsamle indholdet fra den største beholder, og pladsen skal være overdækket.

Døde dyr og andet animalsk affald skal bortskaffes efter bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr. Fødevareregionen er kontrolmyndighed for bortskaffelsen.

I afsnit 1.3 er en tabel over affaldstyper og håndtering af disse. Når affaldet håndteres som beskrevet her, vurderer Skanderborg kommune, at der ikke er grundlag for at stille skærpede vilkår.

Skadedyr og støv

Fluer i stor mængde kan give anledning til gener hos naboer, selvom disse ligger langt væk. Gyllekanaler og strøelse er gode udklækningssteder for fluerne, så en særskilt bekæmpelse vil ofte være nødvendig og stilles derfor som krav.

Retningslinjerne angiver en række afprøvede metoder og opdateres løbende, se evt. hjemmesiden www.dpil.dk: "Retningslinjer for fluebekæmpelse på gårde med husdyr".

Der vil forekomme udsendelse af støv fra staldventilationen og fra brug af fodermøllen, men det vurderes, at det ikke vil give anledning til væsentlige gener for naboerne.

Olietanke

De eksisterende overjordiske olietanke samt både eksisterende og fremtidige nedgravede olietanke er automatisk omfattet af de to nævnte bekendtgørelser og skal følge kravene heri. Da olietankene dermed er reguleret af anden lovgivning, er det ikke grundlag for at stille vilkår i forbindelse med olietankene

Transporter

Opgørelse af transport er vist i afsnit 1.4. Det fremgår, at udvidelsen med medfører 62 transporter mere, hvoraf hovedparten består af mere transport af gylle og foder (restmælk). Foderet kan forventes at være en jævn stigning over året, mens gylle transporterne hovedsageligt vil ligge i forårs månederne og en mindre del efter høst.

Skanderborg kommune vurderer, at en transport mængde af denne størrelse, er hvad der er nødvendigt for en produktion af den ansøgte størrelse. Regulering af færdsel på offentlig vej ligger uden for, hvad der kan reguleres i denne godkendelse.

Vurdering af projektets konsekvenser for naboer og nærmiljø

Da alle afstandskrav overholdes, og de beregnede lugtgeneafstanden ligeledes overholdes, udendørs lys kan formentlig ikke ses ude fra og den nye gyllebeholder bygges med telt, vurderer Skanderborg Kommune, at udvidelsen ikke vil påvirke naboer og nærmiljø ved anlægget væsentligt.

Vilkår for Godkendelsen

Vilkår 2.3-2.9 er stilles for at forebygge gener i nærmiljøet og for naboerne.

3.2 BAT (bedst anvendelige teknologi)

Et af hovedformålene med lov 1572 af 20/12 2006 om miljøgodkendelse m.v. af husdyrbrug er at sikre, at driften af husdyrbrug er baseret på den bedste tilgængelige teknik. Således skal kommunalbestyrelsen efter § 19 sikre sig, at ansøgeren har truffet de nødvendige foranstaltninger til at forebygge og begrænse forureningen ved anvendelse af den bedste tilgængelige teknik (BAT).

BAT er at betragte som en generel ikke-stedbunden branchenorm. Dette betyder særlige følsomme eller for den sags skyld robuste omgivelser ikke har indflydelse på niveauet ved fastlæggelse af BAT.

Både eksisterende stald og nye stalde, skal indgå i BAT-vurderingen.

Skanderborg kommune tager udgangspunkt i udkast til Vejledende emissionsgrænseværdier opnåelige ved anvendelse af BAT, fra Miljøstyrelsen.

Staldindretning og foder

Neden for er foretaget en beregning af, hvor stor ammoniak-fordampningen fra produktionen må være, for at leve op til BAT i forhold til staldsystem og foder, jf. de vejledende emissionsgrænser fra Miljøstyrelsen:

	Antal dyr	BAT niveau/dyr	BAT total
Søer, nye	400	2,53	1.102
Søer, eks	650	2,86	1.859
Smågrise, nye	3.000	0,0366	109,8
Smågrise, eks.	15.000	0,071	1.065
Polte, eks.	750	0,35	262,5
			4.308,3 kg NH ₃ -N

I ansøgningen (version 5) er beregnet at fordampningen vil være 3.854 kg N. Der med at den beregnede fordampning mindre end BAT-niveauet, og produktionen lever dermed op til BAT.

Forbrug vand og energi

I afsnit 1.6 er beskrevet, hvordan der gøres en indsats for at begrænse forbrug af el og vand mest muligt.

Skanderborg Kommune vurderer, at når produktionen lever op til det beskrevne og får produktionen vurderet af en energikonsulent, lever op til BAT i forhold til forbrug af vand og energi.

Udbringning af husdyrgødning

Det er Skanderborg Kommunes vurdering, at krav til BAT i forbindelse om opbevaring og håndtering af gylle er indarbejdet i Husdyrgødningsbekendtgørelsen. Jf. beskrivelsen i afsnit 1.6 følges alle reglerne og dermed lever produktionen op til BAT på dette område.

Management/godt landmandskab

I afsnit 1.6 er beskrevet, hvad der gøres på ejendommen, for at leve op til BAT for management. Skanderborg Kommune vurderer, at når der udarbejdes mark- og gødningsplaner, beredskabsplan, APV i forhold til medarbejderne, samtidig med en løbende fokus på renholdes i og omkring stalde og foderanlæg, så lever produktion op til BAT inden for management.

Vurdering af projektets anvendelse af BAT

BAT for stalde og foder er vurderet samlet ud fra udkast til Vejledende emissionsgrænser fra Miljøstyrelsen.

I forhold til forbrug af vand og energi er en grundig beskrivelse, som vurderes at leve op til BAT. I forhold til håndtering af gylle vurderer Skanderborg Kommune, at reglerne i husdyrgødningsbekendtgørelsen gør at der leveres op til BAT, og inden for management er der en grundig beskrivelse, som kommunen ligeledes vurderer til at leve op til BAT.

Vilkår

2.0.3 Krav om at produktionen vurderes af en energikonsulent

2.4.1 Om foderkorrektioner

3.3 Landskabsinteresser

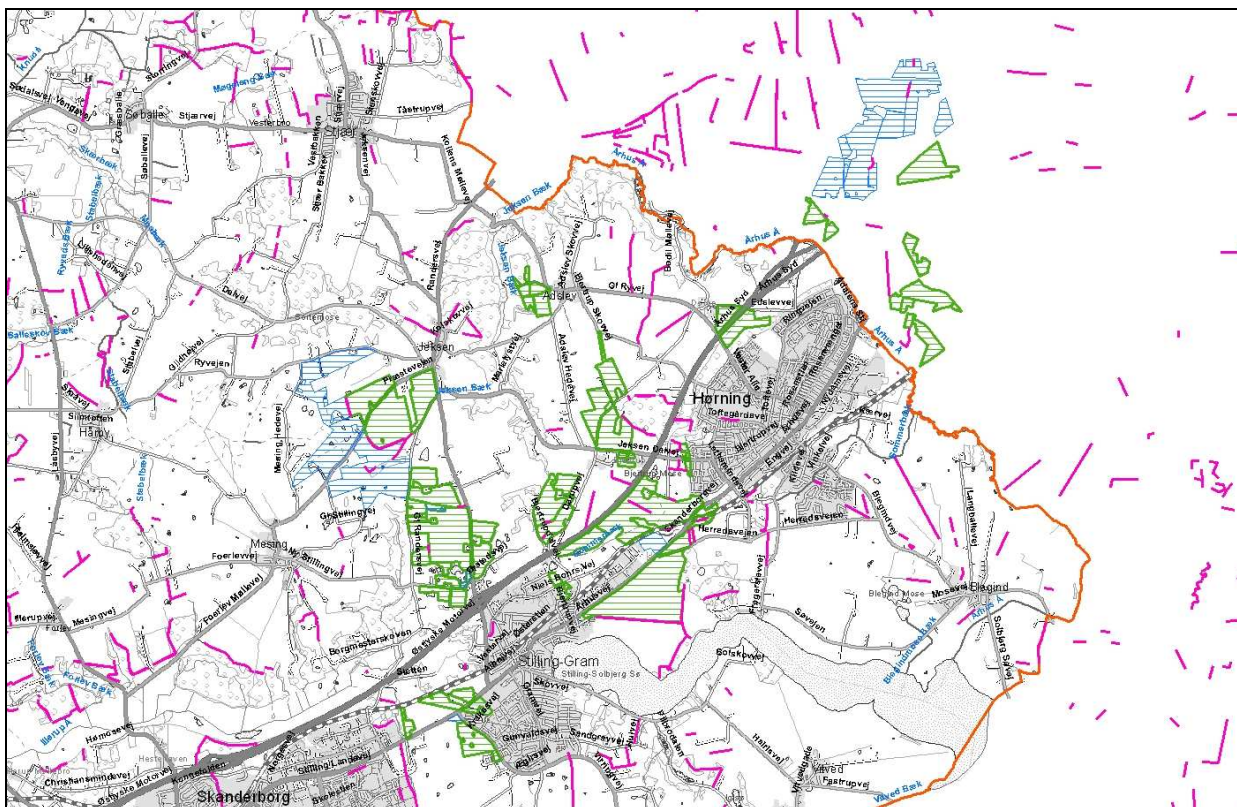
I forbindelse med udvidelsen forlænges den eksisterende stalde og der bygges en ny gyllebeholder med teltoverdækning. Alle nye bygninger opføres i tilknytning til de eksisterende bygninger. Der kræves derfor ikke tilladelse efter § 22.

De landskabelige udpegninger dækker over en række udpegninger, som alle har til formål at bevare landskabet og som alle kun er gældende for nye bygninger. Landbrugsmæssig drift af arealer påvirker ikke at disse udpegninger.

Ejendommen og der hvor de nye bygninger ønskes opført ligger uden for alle byggebeskyttelseslinier (kirke, skov, sø og å), og øvrige landskabelige udpegninger (kulturværdi, landskabelig værdi, geologisk interesseområde) og fredninger.

Beskyttede jord- og stendiger

Der stilles ikke vilkår i godkendelsen i forbindelse med beskyttede diger, men kommunen gør hermed opmærksom på, at de indtegnede diger (pink linjer) er beskyttede

Pink= beskyttede diger og læhegn

Vurdering af projektets konsekvenser for landskabelige forhold

Ingen af de nye bygninger ligger inden for beskyttelseslinjer eller øvrige landskabsbevarende udpegninger. Skanderborg Kommune vurderer derfor, at de landskabelige forhold ikke vil blive påvirket af udvidelsen.

3.4 Naturområder

Fra stald og lager sker der et luftbåret tab af kvælstof i form af fordampning af ammoniak. En del af den fordampede ammoniak falder ned i kort afstand fra kilden, hvilket kan forringe kvaliteten af skove og naturområder.

Ifølge det indsendte ansøgningsmateriale falder det samlede ammoniaktab fra stald og lager med ca. 100 kg N/år til i alt ca. 3.854 kg N/år.

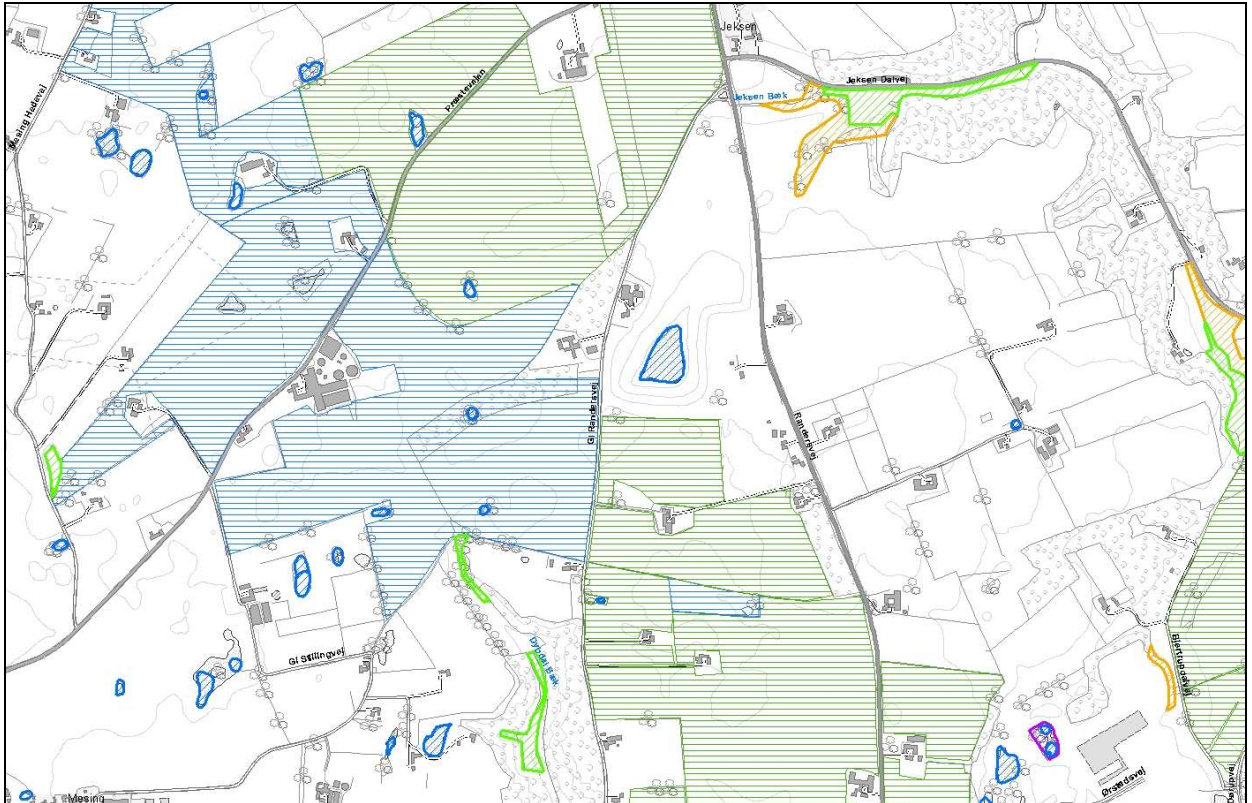
I beregningen af ammoniaktabet er indregnet, det at der er mindre råprotein i foderet end normen angiver og at der er delspalte gulv i alle stalde.

§ 3 områder omfattet af §7 kategori 2

Omtrent 1,2 km øst, nordøst for ejendommen ligger det nærmeste kvælstoffølsomme naturområde, et overdrev. Det ligger uden for et Natura2000 område og er dermed § 7, kat. 2. Jf. bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug, bilag 3 stk. A, må total-depositionen på denne type områder maksimalt være 1,0 kg N/ha/år.

I ansøgningen er beregnet at total depositionen fra produktionen er 0,2 kg N/ha/år på overdrevet. Dermed overholdes kravet til ammoniak-deposition.

Skraveret blå=marker, grøn kant=enge, gul kant=overdrev

Øvrige § 3 områder

Udover § 7 områderne, findes der fire naturområder inden for 1000 m fra anlægget; tre ferske enge og en mose. Disse naturområder falder ind under § 7 kategori 3 natur i Bekendtgørelsen om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug.

Baggrundsdepositionen i Skanderborg Kommune er af DMU beregnet til ca. 13,5 kg N/ha.

I Kommuneplan09 er alle fire områder registreret med en B-målsætningen, hvilket vil sige, at tilstanden på naturområderne ikke må ændres.

Både ferske enge og moser har en tålegrænse på 15-25 kg N/ha/år. I de konkrete tilfælde vurderes tålegrænsen, på baggrund af plantelisten som ligger i www.naturdata.dk, at ligge midt i intervallet for alle fire områder.

Områderne er senest besigtiget i 2006. Ved besigtigelserne blev på alle arealerne registreret plantearter, som er karakteristiske for naturtypen. Alle fire områder blev, på baggrund af besigtigelsen vurderet til at have en B-værdi.

I bekendtgørelsens bilag 3 fremgår, at kommunen ikke kan stille krav, hvis mer-depositionen er under 1 kg N/ha/år til denne natur i denne kategori. Da den samlede emission af kvælstof falder, vil mer-depositionen også falde. Dermed er yderligere vurderinger unødvendige.

Natura 2000

Både anlæg og arealer ligger uden for Natura2000 områder. Det nærmeste, Tåstrup Mose, ligger 4,5 km nord for. Mossø ligger 7,5 km sydvest for anlægget.

Det er kommunens vurdering, at med disse afstande fra produktionsanlægget og ingen arealer inden for eller i nærheden af Natura2000 områderne, så vil produktionen ikke påvirke områderne.

Bilag IV-arter – beskyttelse af art og levested

Ifølge EF-habitatdirektivets artikel 12 skal der sikres en streng beskyttelse af en række dyre- og plantearter. En godkendelse må ikke kunne beskadige eller ødelægge yngle- eller rasteområder i det naturlige udbredelsesområde for de dyrearter, der er listet i habitatdirektivets bilag IV,a eller ødelægge de plantearter, som er optaget i habitatdirektivets bilag IV,b.

I området kan forekomme spidssnudet frø og stor vandsalamander, som er beskyttet efter bilag IV. Desuden kan forekomme andre padder, som alle er fredet i Danmark.

Spidssnudet frø lever primært i større sammenhængende naturområder, der er næringsfattige. Frøen er meget følsom over for eutrofiering. Da der i området findes disse større naturområder, kan det ikke udelukkes at fx vandhuller i området kan være trædesten/rastested.

Stor vandsalamander lever primært i vandhuller i skove, men kan også findes i vandhuller i dyrkede marker. Det kan derfor ikke udelukkes, at stor vandsalamander findes i området. Stor vandsalamander er meget følsom overfor eutrofiering.

Der findes vandhuller i en række af udbringningsarealerne:

I en række marker findes vandhuller, som kan være rastesteder for både spidssnudet frø og stor vandsalamander og andre padder, både Skanderborg og i Århus Kommune. I flere af vandhullerne har tidligere været registreret stor vandsalamander. På den baggrund vurderer Skanderborg Kommune, at alle vandhullerne er potentielle rastepladser eller yngle steder for stor vandsalamander.

For at sikre alle yngle-, leve- og rastesteder for padder beskyttet af bilag-IV, bør der være en dyrkningsfri bræmme på 10 omkring alle vandhuller.

Kommunen vurderer, at projektet ikke vil medføre en forstyrrelse af disse arter eller beskadigelse eller ødelæggelse af disse arters yngle og raste områder, når der opretholdes en bræmme, som vurderes at kunne sikre, at der ikke sker en utilsigtet, overfladisk afstrømning af gylle til vandhullerne.

Vurdering af projektets konsekvenser for naturområder

Det vurderes, at udvidelsen ikke vil påvirke § 3 naturområder, Natura 2000 områder eller bilag IV arter væsentligt, når vilkåret om bræmmer overholdes.

Vilkår for Godkendelsen

Vilkår 2.13.1 om bræmmer omkring vandhuller.

3.5 Overfladevand

Udbringningsarealerne afvander til to hoved-modtagere: Århus Bugt og Randers Fjord. Ca. 420 ha afvander til Århus Bugt. Vandet løber via Brabrand sø og Årslev Engsø og ca. 55 ha afvander via Stilling/Solbjerg sø. Af den del, der afvander til Randers fjord, afvander ca. 55 ha via Ravnsø og ca. 90 ha via Mossø.

Af disse vandområder indgår Randers Fjord, Mossø og Brabrand sø i tre forskellige Natura2000 områder.

Vandløb

Det eneste vandløb, hvor der er marker direkte op til, er Sommerbækken. Den midt i mark 100-0 (ca. 170 m) og syd for mark 96-0 (ca. 100 m). På luftfoto fra 2010 ser det ud til at være en bræmme på min. 4 m fra den dyrkede mark til bækken fra mark 96-0 og ca. 2 m langs mark 100-0. Begge steder er forholdsvis fladt.

Målsætningen for Sommerbækken i kommuneplan 09 er B3, karpfiskevand, hvilket vil sige at den nødvendige vedligeholdelse skal ske så skånsomt som muligt og at de fysiske forhold i vandløbet, gør at der kan leve karpfisk.

Forureningsgraden i sommerbækken blev vurderet af Skanderborg Kommune umiddelbart neden for mark 96-0 i december 2008. Her blev fundet en forureningsgrad på 4, på baggrund af registrerede insekter i vandløbet. Skalaen går fra 1-7, en forureningsgrad på 4 er ikke helt OK. I det aktuelle tilfælde skyldes vurderingen primært de fysiske forhold i vandløbet, og ikke næringsstofindholdet i vandet.

Skanderborg Kommune vurderer på den baggrund, at der ikke er grundlag for at stille skærpede vilkår, med det formål at forbedre vandløbskvaliteten i Sommerbækken.

Søerne

Det overordnede mål i vandrammedirektivet er "god økologisk tilstand", hvilket for søer betyder en klar vandet sø med få planteplankton, mange undervandsplanter, mange smådyr, fisk og fugle, samt en god badevandskvalitet.

Mossø

Hele Mossø er udpeget som Natura2000 område, søen er 1647 ha stor og har et opland på 200 km² = ca. 20.000 ha. Den er orienteret øst/vest, hvilket bevirker, at vinden kan skabe betydelig bølgegang. Som følge af vindens påvirkning er der ikke altid udviklet lagdeling i vandet i sommerperioden, og dermed er der ofte bedre ilt-forhold ved bunden end man kunne forvente. Flere steder er udviklet en vegetation med flere forskellige vandaks, som er et tegn på en forbedring af vandkvaliteten i forhold til tidligere. Søen er kendt for at være en god fiske sø, og rummer en stor bestand af søørred.

Mossø er sammen med Gudensø og Gudenåen mellem de to søer ligeledes Natura 2000 område. Habitatområde nr. 48 Salten Å, Salten Langsø, Mossø og søer syd for Salten Langsø og dele af Gudenå.

Udpegningsgrundlag:

- 1082 Lys skivevandkalv (*Graphoderus bilineatus*)
- 1096 Bækklampret (*Lampetra planeri*)
- 1166 Stor vandsalamander (*Triturus cristatus cristatus*)
- 1318 Damflagermus (*Myotis dasycneme*)
- 1355 Odder (*Lutra lutra*)
- 3110 Kalk- og næringsfattige søer og vandhuller (lobeliesøer)
- 3130 Ret næringsfattige søer og vandhuller med små amfibiske planter ved bredden
- 3140 Kalkrige søer og vandhuller med kransnålalger
- 3150 Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks
- 3160 Brunvandede søer og vandhuller
- 3260 Vandløb med vandplanter
- 3270 Vandløb med tidvis blottet mudder med enårige planter
- 4010 Våde dværgbusksamfund med klokkeløng
- 4030 Tørre dværgbusksamfund (heder)
- 5130 Enekrat på heder, overdrev eller skrænter
- 6230 * Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund
- 6410 Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop
- 7140 Hængesæk og andre kærsamfund dannet flydende i vand
- 7210 * Kalkrige moser og sumpe med hvas avneknippe
- 7220 * Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand
- 7230 Riggær

9120 Bøgeskove på morbund med kristtorn
9130 Bøgeskove på muldbund
9190 Stilkegeskove og -krat på mager sur bund
91D0 * Skovbevoksede tørvemoser
91E0 * Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld

Mossø er naturtype 3150, Næringsrige søer med flydeplanter eller storvandaks. Den vigtigste trussel er eutrofering. Totalfosfor bør være < 0,1 mg P/l. I rapport nr. 457 fra DMU over Kriterier for gunstig bevaringsstatus fremhæves, at øget tilførsel af næringsstoffer kan medføre øget eutrofering og dermed påvirke udbredelsen af undervandsplanter.

Tilstandsklassen vurderes i vandplanen som 'Moderat' både nu og i 2015. Årsagen til denne vurdering skyldes, at der er en intern belastning af fosfor fra søbunden, som løbende frigives. Biologisk træghed vil forsinke forbedringen i vandkvaliteten. Det er vurderet, at der ikke er behov for yderligere tiltag for at mindske den eksterne belastning med fosfor. Det forudsættes, at belastningen ikke stiger.

Forudsætningen i Vandplanen er, at der tilføres 3.837 kg P/år til Mossø i 2015, hvilket svarer til ca. 0,2 kg P/ha. Oplandet er 200 km² (20.000 ha).

Målet i vandplanerne for Mossø er dermed et tab på 0,2 kg P/ha i gennemsnit.

Projektet kan potentielt bidrage med 6,7 kg P i overskud * 90 ha i oplandet = 603 kg P/år. Dette udgør 16 % af den samlede, vurderede tilførsel i 2015, hvilket Skanderborg kommune vurderer som en væsentlig del.

Hvorvidt der vurderes at være risiko for tab af fosfor fra dyrkningsjordene beregnes i afsnitte om fosfor på udbringningsarealerne nedenfor.

Ravn Sø

Ravn Sø ligger i en øst/vest vendt tunneldal dannet under sidste istid. Som i den øvrige del af det midtjyske søhøjland er jordbunden i søens opland hovedsageligt lermoræne. Søen er 178 ha stor og har et opland på 46,6 km², 4.660 ha.

De nærmeste omgivelser er skovklædte bakker med spredt bebyggelse af helårshuse og fritidshuse. Der findes ingen større byer i oplandet, men søen er tidligere blevet forurenet af spildevand fra mindre byer. Denne forurening er ophørt efter afskæring af spildevand. Søen modtager dog stadig forurenende stoffer (især fosfor) fra spredt bebyggelse, regnvandsbetingede spildevandsudledninger og landbrugsaktivitet.

Hovedtilløbet er Knud Å, som løber til søen fra øst. Åen fortsætter som afløb i vestenden til Knud Sø og Gudenåen. Foruden Knud Å løber en række mindre vandløb til søen – bl.a. Jaungyde Bæk og Hylte Bæk.

Søen er efter danske forhold meget dyb og med den vindbeskyttede beliggenhed opstår der en temperaturlagdeling af vandmasserne hver sommer. Lagdelingen medfører en naturlig betinget iltfri periode i bundvandet. Søen byder i perioder på et godt fiskeri efter gedde, aborre, søørred og krebs.

Der kan opstå opblomstring af blågrønner i søen.

I vandplanen er det anslået, at den årlige tilførsel af fosfor til Ravn Sø er 1.205 kg P/år i 2015. Tilstanden i søen er vurderet som 'God' både nu og i 2015. Det betyder, at der ikke skal foretages en ekstra indsats over for eksterne tilførsel, men også, at belastningen ikke må øges.

Med et opland på 4.660 ha forventes dermed ca. 0,25 kg P/ha/år fra oplandet i gennemsnit.

Projektet kan potentielt bidrage med 6,7 kg P i overskud * 55 ha i oplandet = 368,5 kg P/år. Dette udgør 8 % af den samlede tilførsel, hvilket vurderes som væsentligt.

Hvorvidt der vurderes at være risiko for tab af fosfor fra dyrkningsjordene beregnes i afsnitte om fosfor på udbringningsarealerne nedenfor.

Brabrand sø/Årslev Engsø

Området består af Brabrand Sø og Årslev Engsø. Søerne ligger i et tunneldalsystem lige vest for Århus og står i forbindelse med hinanden via Århus Å. Begge søer er en del af et Naturs2000 område. En del af udpegningsgrundlaget for Natur2000 området er naturtypen 9, en Lavvandet, fersk og kalkrig sø.

Brabrand Søområdet er på i alt 350 ha. Selve søen er på 153 ha og omkranset af rørskove og våde enge. Søens største dybde er på 2,7 m, gennemsnitsdybden er på 0,85 m. Om sommeren er der flydebladszoner med åkande og småøer af Sø-Kogleaks i søen.

I vandplaner er tilførselen i 2015 vurderet til at være 9199 kg P/år til Brabrand sø, og at det er nødvendigt med en reduktion på 3729 kg P/år yderligere, i alt 5.470 kg P/år for at målsætningen over tid kan opnås. Det vil sige ca. 0,16 kg P/ha fra sø området.

Årslev Engsøområdet udgør i alt ca. 210 ha. Selve søen er ca. 100 ha stor og lavvandet med dybder op til 2 m. Rundt om søen er der våde enge. Søen blev etableret d. 2003 hvor vand fra Århus Å og Lyngbygårds Å blev ledt ind over engene i området. I løbet af en årrække vil en del af området vokse til med rørskovsplanter. Det forventes at rørskoven vil reducere søens åbne vandflade til ca. 70 ha. Rørskovene og engområderne forventes at få en tilsvarende størrelse.

Da det er en ny, lavvandet sø er der ikke ophobet fosfor på bunden af søen. Søen er anlagt i 2003 som et virkemiddel til at mindske næringsstofftilførslen fra punktkilder og det åbne land til den nedstrøms-liggende Brabrand sø. I Vandplanen er vurderet at tabet til søen vil være 7.736 kg P/år i 2015.

Projektet kan potentielt bidrage med 6,7 kg P i overskud * 421,12 areal i oplandet = 2.822 kg P/år. Dette udgør 31 % af målet for den samlede tilførsel, hvilket vurderes som væsentligt.

Hvorvidt der vurderes at være risiko for tab af fosfor fra dyrkningsjordene beregnes i afsnitte om fosfor på udbringningsarealerne nedenfor.

Stilling/Solbjerg sø

I Vandplanen for Århus Bugt er det vurderet at tabet i 2015 vil være 1.606 kg P/år til søen. Det er samtidig vurderet, at der er behov for at reducere den eksterne belastning yderligere med 742 kg, således tabet til søen i 2015 maksimalt er 864 kg P/år.

Projektet kan potentielt bidrage med 6,7 kg P i overskud * 55 ha i oplandet = 368,5 kg P/år. Dette udgør 43 % af den samlede tilførsel, hvilket vurderes som væsentligt.

Hvorvidt der vurderes at være risiko for tab af fosfor fra dyrkningsjordene beregnes i afsnitte om Fosfor på udbringningsarealerne neden for.

Fosfor på udbringningsarealer

Uanset om miljømålet er nået i 2015 eller ej, er målet, omregnet til tab/ha i oplandet, ca. 0,2-0,3 kg P/ha. For at sikre, at udvidelsen af dyreholdet ikke modarbejder Vandplanerne, vurderer Skanderborg Kommune, at det skal sikres, at der ikke tabes fosfor fra markerne, hverken via udvaskning eller overfladisk afstrømning.

På den baggrund, vurderer Skanderborg Kommune, at alle marker, både sand- og lerjorde, skal vurderes efter P-klasse systemet., jf. vejledning til Lov om Miljøgodkendelse m.m. af husdyrbrug.

Fosfor er det næringsstof, der er afgørende for miljøtilstanden i de fleste søer. Der er foretaget en stor indsats for at reducere udledningen fra spildevand, både fra rensesanlæg og fra enkelt boliger i Skanderborg Kommune.

Tab af fosfor fra de dyrkede marker kan ske dels via overfladisk afstrømning og dels via udvaskning fra rodzonen. Overfladisk afstrømning sker, når fosfor er bundet til sand og ler, som via regnskyl og via dræn, skylles ud i vandløb og søer. Dette kan mindskes ved bræmmer langs alle vandløb og søer. Dette sikres i høj grad via de nationale regler om randzoner. Udvasning fra rodzonen kan ske, når der er mere frit fosfor i jordvandet end planterne kan optage, samtidig med en nedadgående vandbevægelse.

Hvor meget frit, plantetilgængeligt fosfor, der er i jordvandet, beskrives ved fosfor-tallet (Pt). Jo mere frit P i vandet des større risiko for at det udvaskes. I bekendtgørelse om tilladelse og godkendelse mv. af husdyrbrug er opstillet tre fosfor-klasser. Jorde, hvor Pt er under 4, jorde hvor Pt er 4-6 og jorde hvor Pt er over 6. Under 4 stilles må udbringes op til 1,4 DE/ha uden P-reducerende tiltag, 4-6 må overskuddet være maksimalt 4 kg P/ha og over 6 må der ikke være overskud på markerne.

	Udbringningsareal, ha	Tilladt kg P overskud/ha	Tilladt P overskud
P-klasse 0, Pt under 4	561,46	12	6738
P-klasse 1, Pt 4-6	17,33	4	69
P-klasse2, lavbundsjord	4,53	0	0
P-klasse 3, Pt over 6	24,2	0	0
I alt			6.807

Det er tilladt for ejendommen på egne og forpagtede jorde, at have et overskud på 12 kg P/år.

Ud fra de angivne sædskifter er det beregnet at der i gennemsnit er 7,6 kg P/ha i overskud. Der dyrkes 603 ha. Dermed bliver det samlede overskud 4.583 kg P/ha.

Da det samlede overskud ved den ansøgte drift er mindre end muligt jf. P-klasse systemet, vurderer Skanderborg Kommune, at tabet af fosfor til vandmiljø vil være begrænset og ikke væsentligt kunne påvirke søerne.

Randers Fjord

For at beskytte søerne beregnes det overskuddet af fosfor og der stilles krav til begrænsning af overskuddet af fosfor på markerne, hvis det vurderes at der er risiko for tab enten via udvaskning eller overfladisk afstrømning. Dette betyder, at tabet til Gudenåen og Randers Fjord også begrænses.

I vandplanen for Randers Fjord er opstillet et mål for kvælstofpåvirkningen i 2015. Baseline er beregnet til 3.353 ton N og for at kunne nå målet skal tabet til Randers Fjord begrænses med yderligere 460 ton N, således der i alt maksimalt nå 2.893 ton N frem til

fjorden. Få at kunne opfylde målet om 'God økologisk tilstand' må der derfor maksimalt nå 8,9 kg N/ha frem til Randers fjord fra arealer i oplandet.

Beregning af tab fra det aktuelle areal:

50,4 Kg N/ha * 75-100 % reduktionspotentiale = 0-13 kg N/ha. Fra naturarealer antages at være et tab på ca. 10 kg N fra rodzonen, hvilket derfor kan trækkes fra det beregnede tab.

I reduktionspotentialet, som er grundlaget for nitratklasseinddelingen, indgår dels den forventede reduktion af kvælstof fra rodzone til vandløb og dels reduktionen gennem søerne i vandløbssystemet på vejen til Randers Fjord.

Det beregnede tab, som når frem til Randers Fjord er mindre end målet i vandplanen. Projektet er ikke dermed ikke i modstrid med vandplanen.

Århus Bugt

Miljømålet i vandplanen i 2015 er en maksimalt udledning af 210 t kvælstof. Uden indsatser vurderes tabet at være 229 t kvælstof. Der er stillet krav om at tabet reduceres 18,7 t i første planperiode. Hele oplandet er 772 km², mens den der afvander til Århus bugt syd er 10.853 ha. Hvis det maksimale tab fordeles ud på oplandet giver det 19,3 kg N/ha.

Beregning af tab fra det aktuelle areal:

50,4 Kg N/ha * 51-75% reduktionspotentiale = 13-25 kg N/ha tab fra arealet, som ender i Århus Bugt. Fra naturarealer antages at være et tab på ca. 10 kg N fra rodzonen, hvilket derfor kan trækkes fra det beregnede tab, dvs. der potentielt tabes 3-15 kg N/ha, som når hele vejen ud i Århus Bugt. Middelværdien er 9 kg N/ha/år, hvilket er under det maksimale tab.

På den baggrund vurderer Skanderborg Kommune og Århus Kommune, at der ikke er grundlag for at stille skærpede vilkår til begrænsning af tab af kvælstof til overfladevand.

Kumulation med andre projekter i vandoplandet

Alle jorder i Skanderborg Kommune ligger uden for ansøgningssystemets nitratklasser.

Jf. www.jordbruksanalyser.dk/webgis/kort.htm findes et kort, hvor staten har opgjort udviklingen i husdyrproduktionen i vandplanlægnings kystoplande.

I Skanderborg kommune delvis opland til tre vandoplande:

Total DE i oplandet	Randers fjord	Århus bugt	Horsens fjord
2007	142.813	18.434	35.080
2008	142.144	17.956	33.126
2009	138.754	17.512	31.804
2010	138.700	17.515	30.589
2011	135.317	16.580	31.316

I samtlige oplande falder de samlede dyrehold inden for oplandet. Dermed er forudsætningen for beregningerne i ansøgningssystemet gældende, og det ansøgte projekt påvirker ikke i kumulation med andre projekter i oplandet.

Vurdering af projektets konsekvenser for overfladevand

I forhold til fosfor, vurderes, at tabet til søerne skal begrænses mest muligt, da søerne enten er overbelastede, eller kun lige lever op til målene i udkastene til vandmiljøplanerne. Skanderborg kommune har derfor vurderet alle udbringningsarealer ud fra P-klasse systemet.

På den baggrund vurderer Skanderborg Kommune, at tab af fosfor ikke vil påvirke hverken søer eller slut-recipienter væsentligt.

I forhold til kvælstof vurderes, at når reduktionspotentialerne indregnes, bliver den mængde kvælstof, der beregningsmæssigt når frem til henholdsvis Randers Fjord og Århus bugt, under den mængde som vurderes at kunne komme, når målene for vandmiljøplanerne er opfyldt. Dermed vurderes der ikke at være grundlag for at stille skærpede vilkår

3.5 Grundvand

Kvælstof

I Danmark bruger vi vandet i undergrunden som drikkevand og holdningen er, at vi ønsker fortsat at kunne hente rent drikkevand for undergrunden. Derfor skal grundvandet beskyttes mod forurening. På denne baggrund er der sket en kortlægning af landets grundvandsressourcer, som har inddelt landet i områder med særlige drikkevands interesser, almene drikkevandsinteresser og områder med begrænsede drikkevandsinteresser.

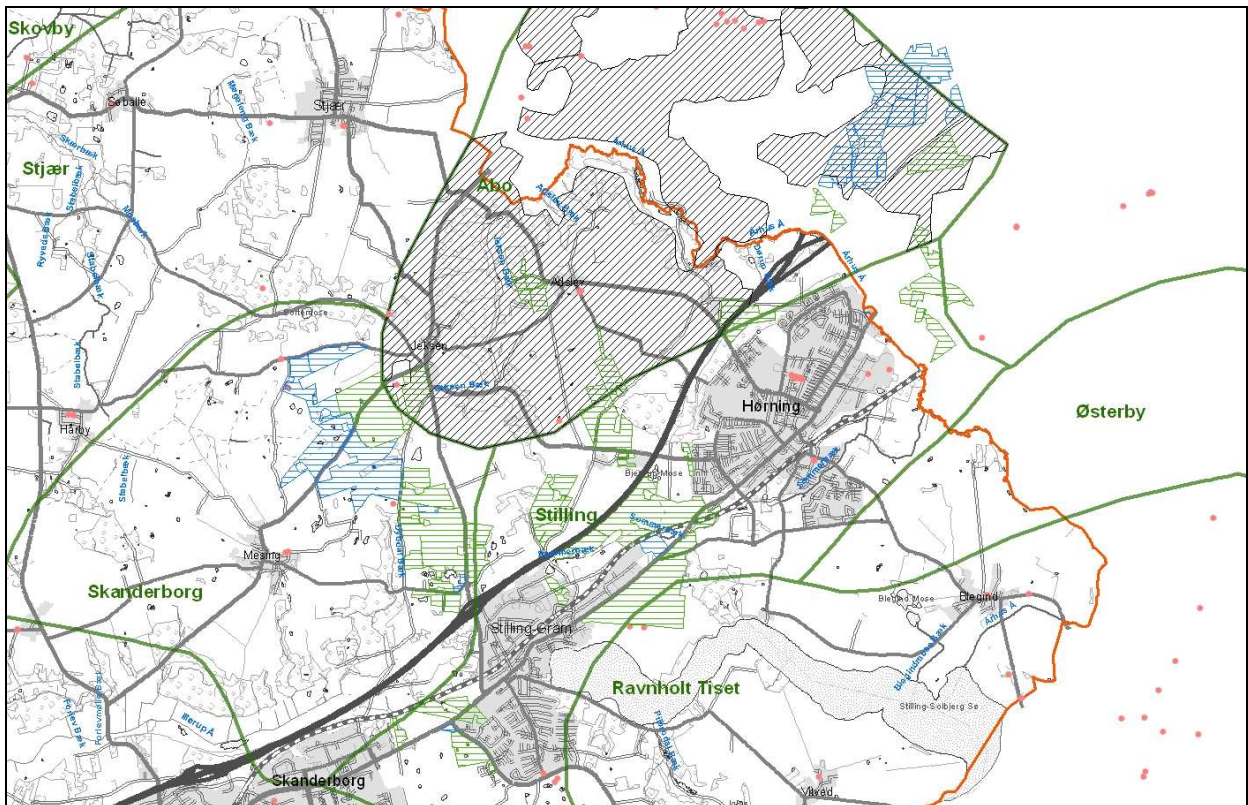
Inden for alle de særlige drikkevandsområder i kommunen er der eller skal der udarbejdes en indsatsplan, som skal sikre beskyttelse af drikkevandsressourcen.

Udover registrering af grundvandsforekomsten, er der foretaget en udpegning af nitratfølsomme områder, hvor grundvandet kan være særligt truet.

Ifølge bekendtgørelse om vandkvalitet og tilsyn med vandforsyningsanlæg må nitratindholdet i drikkevand ikke overstige 50 mg nitrat/l.

I de områder, hvor der både er særlige drikkevandsinteresser og nitratfølsomhed, må nitratudvaskningen som udgangspunkt derfor ikke overstige 50 mg nitrat/l.

Alle udbringningsarealer ligger inden for et område, som er udpeget som særlige drikkevandsområder, og hovedparten af markerne ligger desuden inden områder, som er vurderet som nitratfølsomme. En del af markerne ligger inden for et område dækket af Indsatsplan Åbo, som ligger på grænsen mellem Skanderborg og Århus kommuner.

Blå og grøn skravering =udbringningsareal, Grøn linje=indsats områder, sort skravering= nitratfølsomt i Åbo-indsatsområdet

Indsatsplanen er vedtaget i 2006, hvilket var før den nuværende husdyrlovgivning. I retningslinjer er beskrevet dels hvordan drikkevandet skal beskyttes i en screeningsafgørelse og dels i en VVM-redegørelse. Da der her er tale om en ansøgning efter § 12, vurderer Skanderborg kommune, at den falder ind under retningslinjen vedr. VVM-redegørelser.

Retningslinjen i Indsatsplanen angiver, at den nuværende udvaskning af kvælstof fra arealerne ikke må stige og at der maksimalt må være en udvaskning på 50 mg nitrat/l fra rodzonen, inden for det nitratfølsomme område.

For marker inden for Indsatsområde Åbo må der derfor være en udvaskning på maksimalt 50 mg/l uanset den nuværende drift. På marker uden for indsatsområdet, som er vurderet som nitratfølsomme må udvaskningen ikke stige, som følge af udvidelsen.

Da der er forskellige krav til udvaskningen inden for og uden for indsatsområdet, stilles der forskellige vilkår til driften af markerne.

Som supplement til ansøgningen har ansøger fået beregnet udvaskningen på det konkrete sædskifte, beskrevet i afsnit 1.4. Beregningerne viser, at udvaskningen fra arealerne inden for Indsatsområdet er under 50 mg nitrat/l. forudsætningerne for beregningen stilles som vilkår for denne godkendelse, fx at al halm fjernes og det konkrete sædskifte.

En del af arealerne ligger i Århus Kommune. Århus Kommune har vurderet, at udvaskningen inden for indsatsområderne, må udvaskningen maksimalt være 45 mg nitrat/l, hvilket svarer til 50 mg nitrat/l inkl. usikkerhed. Dette er sandsynliggjort via beregningerne udført af ConTerra.

Beregning af udvaskningen uden for indsatsområdet er foretaget i ansøgningssystemet, hvor det er beregnet at udvaskningen ikke stiger. Forudsætningerne for disse beregninger stilles ligeledes som vilkår for godkendelsen.

På ejendommen behandles gyllen i et gårdbiogas-anlæg. Ved denne proces forøges tilgængeligheden af kvælstof. Denne effekt er indregnet således at udnyttelsen af gylle fra produktionen skal være på mindst 77 % af den total mængde kvælstof i gødningen. Dette er stillet som vilkår.

Sprøjtemidler

Håndtering af sprøjtemidler er reguleret af Bekendtgørelse nr. 268 af 31. marts 2009 om påfyldning og vask af sprøjten, der tilsigter at begrænse forurening af jord, grundvand og overfladevand med plantebeskyttelsesmidler, som følge af påfyldning og vask af sprøjte eller traktor, der anvendes erhvervsmæssigt til udbringning af plantebeskyttelsesmidler. Der er ikke stillet skærpede vilkår i forhold til sprøjtemidler.

Vurdering af projektets konsekvenser for grundvandet

Marker inden for indsatsområdet må maksimalt have en beregnet udvaskning på 50 mg kvælstof/l fra rodzonen. Udvasningen fra marker uden for indsatsområdet må ikke stige i forhold til nudriften.

I løbet af sagsbehandlingen er udvaskningen beregnet, og med en række forudsætninger overholdes kravene til den beregnede udvaskning. Alle forudsætningerne for beregningerne stilles som vilkår for godkendelsen.

Vilkår for Godkendelsen

2.12.1 til 2.12.4 for marker henholdsvis inden for og uden for indsatsområdet, hvor alle forudsætninger for beregningerne er stillet som vilkår.

4. OFFENTLIGGØRELSE

4.1 §12 ansøgning

Forudgående offentliggørelse blev annonceret i Ugebladet Skanderborg d. 11. august 2010, med en periode på tre uger, hvor der kunne komme bemærkninger. Denne periode udløb dermed 1. september 2010. Skanderborg Kommune modtog ingen indlæg i perioden.

For-offentligheds perioden i 2010 var vedrørende en tidligere større ansøgning. Siden er den oprindelige ansøgning trukket tilbage, og en ny mindre ansøgning indsendt.

Skanderborg Kommune vurderer, at for-offentligheds perioden fra 2010 også er dækkende for den reviderede, mindre ansøgning.

4.2 Nabohøring

Udkastet til godkendelsen er sendt til naboer, som bor inden for ca. 530 fra anlægget (lugtgenegrænsen til byzone) i en periode på seks uger, fra 23. maj til 5. juli 2012:

Navn	Adresse	nabo/jordejer
Henrik Børgesen	Mesing Hedevej 4	nabo
John Sindberg	Mesing Hedevej 6	nabo
Kirsten Mossin Juul	Mesing Hedevej 8	nabo
Calle Nielsen Hyldahl	Præstevejen 4	nabo
Jesper Jacobsen	Præstevejen 6	nabo
Morten Grønlund	Præstevejen 8	nabo
Martin Børgesen	Præstevejen 9	nabo
Eskild Black Pedersen	Gl Stillingvej 13	nabo
Michael Andersen	Præstevejen 12	nabo
Jens Jensen	Sigkærgårdsvej 1	jord ejer
Peter Madsen	Hvidkildevej 4	jord ejer
Erik Olesen	Kollens Møllevej 22	jord ejer
I/S Jeksen Hovgård	Præstevejen 5	jord ejer
Karsten Jacobsen	Dørupgade 6	jord ejer
Henning Bøgh	Gl. Randersvej 26	jord ejer
Niels Holm	Beringvej 30	jord ejer
Helle Andersen	Stilling Landevej 15	jord ejer
Ilse Gaardahl	Stilling Landevej 36	jord ejer
Christoffer Gaardahl	Lillesøvej 15 B st.	jord ejer
Frede Holm	Buggegårdsvej 7	jord ejer
Pernille H. Pedersen	Århusvej 81	jord ejer
Arne Christensen	Jeksen Dalvej 7	jord ejer
Ove Johansen	Kollens Møllevej 12	jord ejer
Johanne Hansen	Bjergtrupvej 3	jord ejer
J. Fogh	Dørupvej 5	jord ejer
John Friis Jensen	Adslev Hedevej 1	

Inden for denne frist henvendte Århus Kommune sig, for at sikre sig, at vilkårene til arealerne i Århus Kommune var stillet således, at det er sandsynliggjort at der ikke vil være en væsentlig miljøpåvirkning af arealerne i Århus Kommune. Dette er blevet afklaret med Århus Kommune inden offentliggørelse af den endelige godkendelse.

4.3 Offentliggørelse

Godkendelsen bekendtgøres ved annoncering på Skanderborg Kommunes hjemmeside og i Lokalavisen Skanderborg onsdag den 5. september 2012, som er godkendelsens dato.

Følgende er samtidigt hermed underrettet om godkendelsen:

Ansøger

Miljøministeriet	mim@mim.dk
Naturstyrelsen	nst@nst.dk
Naturstyrelsen Århus	aar@nst.dk
Danmarks naturfredningsforening, landsdækkende	dn@dn.dk
Danmarks naturfredningsforening, lokalkomite	skanderborg@dn.dk
Det økologiske Råd	husdyr@ecocouncil.dk
Dansk Ornitologisk Forening, landsdækkende	natur@dof.dk
Dansk Ornitologisk Forening, lokal	skanderborg@dof.dk
Sundhedsstyrelsen	midt@sst.dk
Danmarks Fiskeriforening	mail@dkfisk.dk
Ferskvandsfiskeriforeningen	nb@ferskvandsfiskeriforeningen.dk
Sportsfiskerforbundet	post@sportsfiskeren.dk

4.4 Klagevejledning

Godkendelsen kan påklages til Miljøklagenævnet inden 4 uger fra annonceringens dato.

Klageberettiget er ovennævnte samt enhver, der har væsentlig, individuel interesse i sagens udfald, som nævnt i husdyrgodkendelseslovens §§ 85, 86 og 87.

Eventuel klage stiles til Natur- og Miljøklagenævnet, men skal indsendes til Skanderborg Kommune, Adelgade 44, 8660 Skanderborg, som sender den videre med sagens øvrige oplysninger. Klagen skal være forvaltningen i hænde senest den 3. oktober 2012. Såfremt godkendelsen bliver påklaget, vil det straks blive meddelt ansøgeren.

En klage over godkendelsen har ikke opsættende virkning, med mindre Natur- og Miljøklagenævnet bestemmer andet. Dette betyder, at godkendelsen kan tages i brug fra godkendelsens dato, men det sker på eget ansvar, da klageinstansen eventuelt kan ændre eller ophæve godkendelsen. Hvis der er stillet vilkår under punkt 2 Placering, har en klage imidlertid opsættende virkning, og godkendelsen må ikke udnyttes, før klagefristens udløb eller hvis der er kommet klage.

Det er en betingelse for Natur- og Miljøklagenævnets behandling af klagen, at der indbetales et gebyr til Natur- og Miljøklagenævnet. Klagegebyret er fastsat til 500 kr.

Natur- og Miljøklagenævnet sender en opkrævning, når nævnet har modtaget klagen fra kommunen. Denne opkrævning skal benyttes ved indbetaling af gebyret. Natur- og Miljøklagenævnet modtager ikke check eller kontanter. Natur- og Miljøklagenævnet begynder behandling af sagen, når gebyret er modtaget. Betales gebyret ikke på den anviste måde og inden for den fastsatte tidsfrist på 14 dage, afvises klagen fra behandling. Vejledning om gebyrordningen kan findes på Natur- og Miljøklagenævnets hjemmeside, nmkn@nmkn.dk.

Gebyret tilbagebetales hvis:

1) Klagesagen fører til, at den påklagede afgørelse ændres eller ophæves

- 2) Klageren for helt eller delvist medhold i klagen
- 3) Klagen afvises som følge af overskredet klagefrist, manglende klageberettigelse, eller fordi klagen ikke er omfattet af Natur- og Miljøklagenævnets kompetence.

Det bemærkes, at hvis den eneste ændring af den påklagede afgørelse er forlængelse af frist for at efterkomme afgørelsen, som følge af den tid, der er medgået til at behandle sagen i klagenævnet, tilbagebetales gebyret dog ikke.

Søgsmål kan anlægges ved domstolene indtil 6 måneder efter godkendelsens dato.

Skanderborg Kommune

Irene Paulsen
Miljømedarbejder/hortonom

Hans Brok-Brandt
Funktionsleder

LOVGRUNDLAG

Udover de tre regelsæt, der er nævnt i fodnoten i starten af godkendelsen, indgår følgende i Udover de tre regelsæt, der er nævnt i fodnoten i starten af godkendelsen, indgår følgende i afgørelsen:

Bekendtgørelse om indretning, etablering og drift af olietanke, rørsystemer og pipelines, nr. 724 af 1. juli 2008

Bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr, bek. Nr. 439 af 11. maj 2007.

Bekendtgørelse om påfyldning og vask m.v. af sprøjter til udbringning af plantebeskyttelsesmidler, nr. 268 af 31. marts 2009.

FMK's lugtberegningsmodel 2002:

Vejledende retningslinier for vurdering af lugt og begrænsning af gener fra stalde.

Kaj Boye Frandsen, Foreningen af miljømedarbejdere i kommunerne.

Støjvejledningen: Miljøstyrelsens vejledning om Ekstern støj fra virksomheder nr. 5/1984.

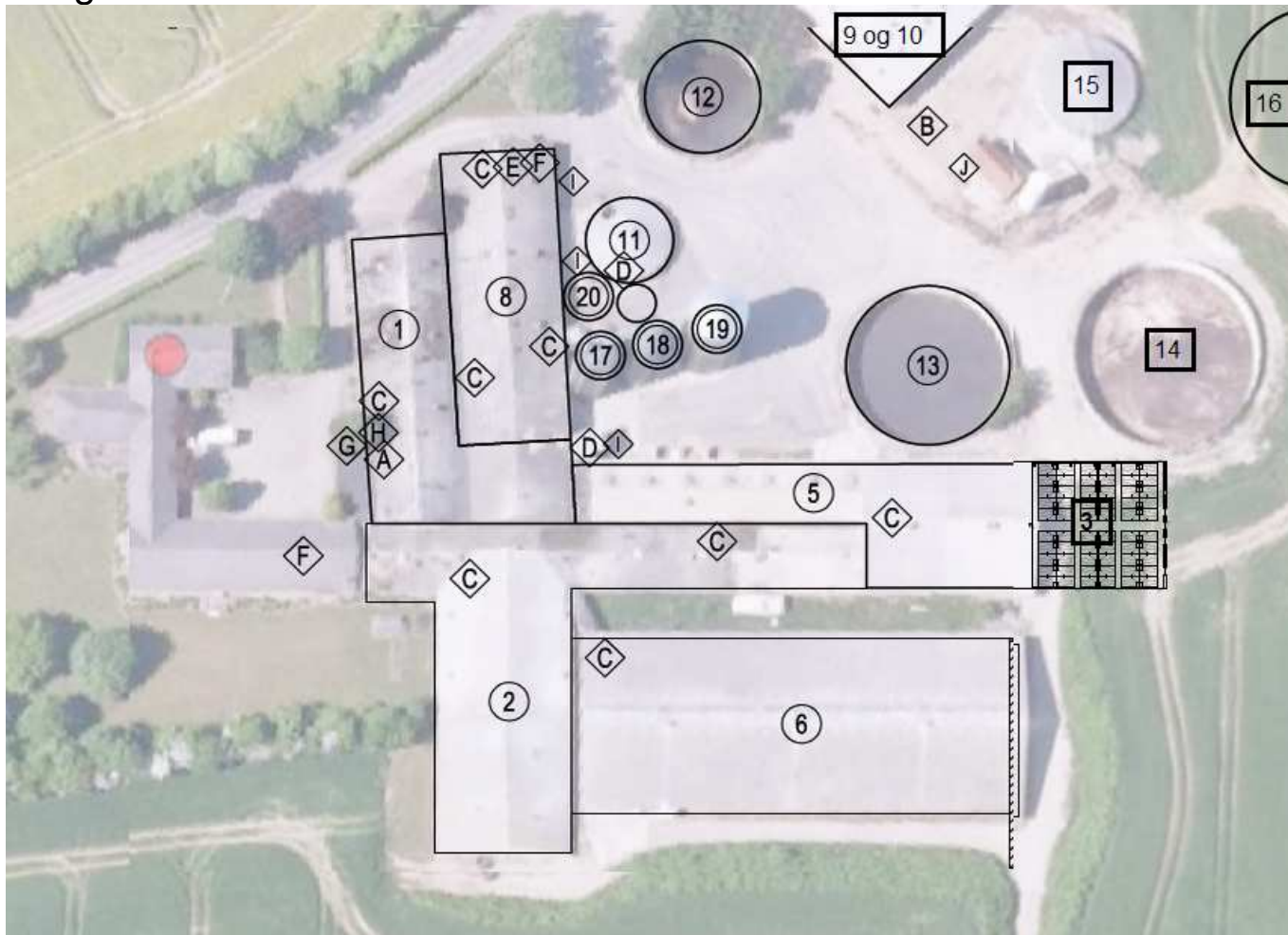
Miljøstyrelsens vejledning nr. 6/1984 om Måling af ekstern støj fra virksomheder.

Miljøstyrelsens vejledning nr. 5/1993 om Beregning af ekstern støj fra virksomheder.

Miljøministeriets vejledning nr. 1402 af 6. november 2006 om etablering og overdækning af kompost i markstak

Ministeriet for Familie- og Forbrugeranliggender's vejledning til bekendtgørelse om opbevaring af døde dyr af 23. august 2007

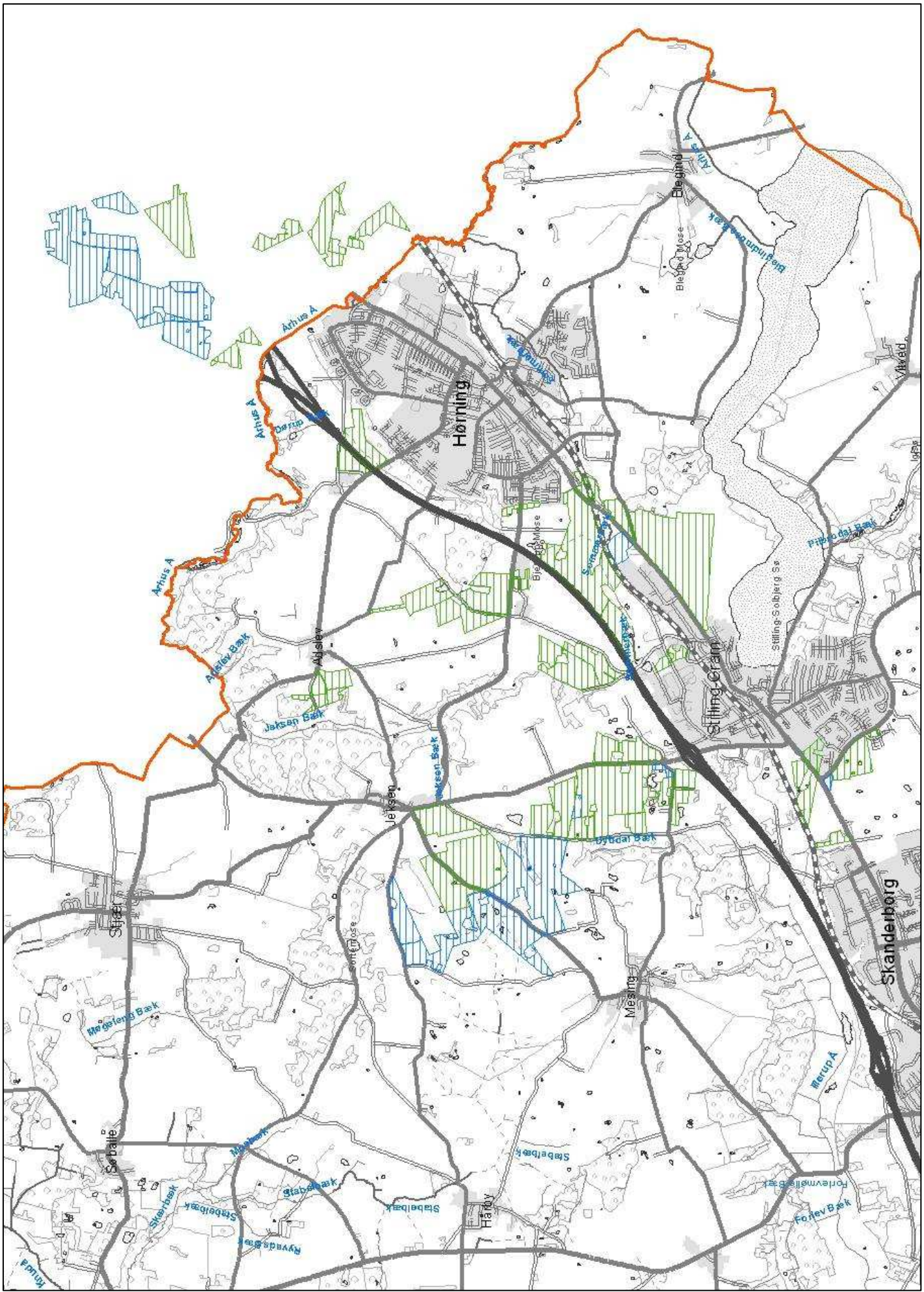
Bilag 1

1	Drægtige og polte
2	Smågrisestalde
3	Farestalde
5	Farestalde
6	Løbe-/drægtighedsstald
8	Lade
9	Maskinhus
10	Maskinhus
11	600 m3 opsamlingsstank
12	1.000 m3 gyllebeholder
3	2.000 m3 gyllebeholder
14	2.000 m3 gyllebeholder
15	700 m3 forgasningsstank
16	3.000 m3 gyllebeholder
17	3.000 hkg silo
18	3.000 hkg silo
19	8.500 hkg silo
A	Vandværk
B	Vaskeplads
C	Eltavle
D	Afbryder gylle
E	EI- hovedbryder
F	Kompressor
H	Stophane
I	Fortank
J	Biogasanlæg

Bilag 2, Udbringningsarealer

Beredskabsplan for Hedegård I/S, Præstevejen 7, 8660 Skanderborg

Indholdsfortegnelse:

Telefonnumre	3
Brand- og evakuering	4
Overløb af gylle	5
Kemikalie- og oliespild	6
Stophaner / Hovedafbrydere	7
Strømsvigt	8
Transport af bekæmpelsesmidler	9
Bilag A: Kort over ejendommen (bedriftsoversigt)	10
Bilag B: Afløbsplan	11
Bilag C: Kort over flugtveje m.v. (beredskabsplan)	12

Udarbejdet af: Miljøkonsulent, Hanne H. Østergaard.

Denne beredskabsplan er udarbejdet som en del af ejendommens miljøgodkendelse med det formål at stoppe og begrænse evt. uheld med konsekvenser for det omgivne miljø.

Planens indhold skal være kendt af gårdens ansatte m.fl. og udleveres til evt. indsatsleder/miljømyndighed i forbindelse med uheld, forureninger, brand og lignende.

Beredskabsplanen revideres/kontrolleres mindst 1 gang om året og skal være let tilgængelig og synlig.

Beredskabsplanen findes i mappe på kontoret i stalden.

Kort materiale

Bagerst er der et oversigtskort over ejendommen m.m. med angivelse af:

- Privat vandværk
- Dræn og afløb
- Udløbspunkter til sø
- Slukningsmateriale
- Afbrydere til diverse pumper, anlæg, strømafbryder mv.
- Flugtveje for dyr.

Husk:

Ved store uheld ring 1-1-2, ved mindre uheld ring altid til miljømyndighederne.

Er man i tvivl ring 1-1-2

Efter brand m.m. tag kontakt til miljømyndighederne med hensyn til genopbygning af stald mm.

Telefonnumre

Nærmeste telefon står i kontoret og har nr 8657 2055

Miljømyndighed	kontaktes på telefon 8794 7000 dag.
Falck	kontaktes på telefon 7010 2030 dag eller nat.
Brandvæsen	kontaktes på telefon 8794 2900 dag og nat.
Lægevagt	kontaktes på telefon 7011 3131 dag eller nat.
Tandlægevagt	kontaktes på telefon 4051 5162 dag eller nat.
LRØ	kontaktes på telefon 7015 4000 dag.
Odder dyrlæge	kontaktes på telefon 8654 4004 dag eller nat.
Århusegens andel	kontaktes på telefon 8694 3011 dag.
Stilling køl og el	kontaktes på telefon 8657 1644 dag eller nat.
Balle smeden	kontaktes på telefon 8654 1551 dag eller nat.
KJ Ventilation	kontaktes på telefon 8688 0499 dag eller nat.
Østjysk energi	kontaktes på telefon 8654 0049 dag eller nat.

Brand og evakueringsinstruks

Ved brand der ikke kan slukkes ved egen hjælp.

Tilkald brandvæsenet – RING 112 – oplys:

- Navn, adressen og telefonnummer der ringes fra
- Hvad der er sket og at det er en gårdbrand
- Er der tilskadekomne – hvor mange –
- Er dyrene kommet ud – art og antal der evt. er fanget

Kontakt ejeren Michael Hansen på tlf 2148 0455

Iværksæt rednings- og slukningsarbejde hvis det er muligt og forsvarligt, herunder fjernelse og evakuering af dyr, olie, trykflasker, gødning og kemikalier.

Placering af slukningsmateriale er angivet på oversigtskortet.

Hvis det ikke er muligt at slukke branden – forsøg at begrænse den ved lukning af døre og vinduer.

Modtag brandvæsnet og udlever denne mappe sammen med kortmateriale.

Oplys endvidere:

- Evt. tilskadekomne eller dyr der ikke er kommet i sikkerhed.
- Hvor det brænder
- Brandens omfang
- Hvor der adgangsveje

På ejendommen findes følgende materiale, som evt. kan anvendes for at afhjælpe situationen:

- Brandslukker
- Vandslange

Se bilag 1.

Overløb af gylle instruks

Ved større overløb af gylle eller ved brud på gylletank – RING 112

Oplys:

- Navn, adresse og telefonnummer der ringes fra
- Hvad der er sket og hvor meget der er løbet ud
- Om der er risiko for forurening af vandløb eller drikkevandsboring.

Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne.

Kontakt ejeren Michael Hansen på tlf 2148 0455

Kontakt miljømyndighederne ved tlf 8794 7000

Opdækning kan evt. foretages med jord, halmballer og lignende afhængig af mængden af gylle. Opdækningen skal laves for at forhindre gyllen i at løbe ud i søerne nord for ejendommen.

Modtag brandvæsnet/miljømyndighederne og udlever denne mappe sammen med kortmaterialet.

På ejendommen findes der følgende materiale, som evt. kan anvendes for at afhjælpe situationen.

- Halmballer

Se bilag A

Kemikalie og oliespild instruks

Ved større overløb af restmælk, kemikalier og olie – RING 112 – oplys:

- Navn, adresse og telefonnummer der ringes fra
- Hvad der er sket og hvor meget der er løbet ud
- Om der er risiko for forurening af vandløb eller drikkevand.

Ved mindre spild kontaktes kun miljømyndighederne.

Kontakt ejeren Michael Hansen på tlf 2148 0455

Kontakt miljømyndighederne ved tlf 8794 7000

Opdæmning kan evt. fortages med jord, halmballer og lignende afhængig af mængden og art. Er f.eks. olie løbet til dræn kan man lave en opdæmning af drænet med jord (se bilag B)

Modtag brandvæsnet/miljømyndighederne og udlever denne mappe sammen med kortmaterialet.

På ejendommen findes der følgende materiale, som evt. kan anvendes for at afhjælpe situationen.

- Halmballer
- Sand/jord

I maskinhuset findes der savsmuldspakker der kan benyttes til at opsuge spildte væsker.

Stophaner / hovedafbrydere

Vand:

Hovedhanen sidder ved kontoret

På vanrørene i de forskellige staldafsnit er det mulig at lukke af for vandet ved hjælp af stophaner.

Når staldanlægget er bygget vil stophaner blive påført tegningerne.

Elektricitet:

Hovedafbryderen sidder i den nordlige ende af slagtesvinestalden

El-tavle sidder ved hovedafbryderen

El-tavle sidder ved kontoret

El-tavle sidder ved porten i foderladen

El-tavle sidder i smågrisestalden

El-tavle sidder i farestalden

El-tavle sidder i drægtighedsstalden

Nye ampere sikringer opbevares på kontoret

Der bruges automatsikringer

Når staldanlægget er bygget vil afbryderne blive påført tegningerne.

Se bilag 1.

Strømsvigt instruks

Vurder om dyr vil lide under træk fra nødopluk eller varme.

Tjek alle stalde og se om nødoplukket er åben.

Begræns trækgener og varmeudvikling (overbrusning).

Kontroller af der ikke sker forurening som følge af manglende strøm til pumper og lignende.

Ved strømsvigt på over ca. 2 timer, ring til Østjysk energi og forhør om varigheden af udfaldet.

Tlf 8654 0049

Transport af bekæmpelsesmidler

Sørg for sikker transport af kemikalier til ejendommen og mellem ejendom og marker.

Bekæmpelsesmidler skal under transport vært sikret mod stød og uheld. En lukket tæt plastkasse (f.eks. en køleboks) er velegnet.

Medbring en spand/sæk med fint savsmuld til opsugning af spildt middel samt en skovl og f.eks. plasticposer/plastspand til en hurtig indsats. Uanset koncentrationen kan et spild på mindre end ca. 2 liter med en hurtig indsats fjernes fra jorden.

Medbring altid en mobiltelefon således at det er muligt at hurtigst at tilkalde hjælp ved uheld.

Hvor der arbejdes med bekæmpelsesmidler, skal der være førstehjælpsudstyr og øjenskyllmiddel til rådighed.

Meget giftige bekæmpelsesmidler skal overalt opbevares forsvarligt under lås. Øvrige bekæmpelsesmidler skal opbevares forsvarligt. For alle midler gælder, at de opbevares utilgængelige for børn og ikke sammen med eller i nærheden af levnedsmidler, foderstoffer m.v.

Derudover gælder følgende:

- Kemikalierummet skal være godt ventileret, tørt og frostfrit med god belysning.
- Der skal findes et sugende materiale f.eks. savsmuld til opsamling af spild.
- Døre skal være forsynet med støbt kant, der kan tilbageholde eventuelt spild.
- Gulve skal være tætte og uden afløb.

Skanderborg Kommune

Fremsendt på mailadresse:
teknik@skanderborg.dk

Den 26. maj 2011

Høringssvar i forhold til § 21 i Husdyrbrugsloven, Præstevejen 7, Skanderborg

Aarhus Kommune modtog den 30. marts 2011 en høring fra Skanderborg Kommune på de udbringningsarealer, som indgår i miljøansøgningen om § 12 godkendelse af husdyrbruget Hedegård I/S, Præstevejen 7, 8660 Skanderborg. Høringen omfatter de arealer, som ligger i Aarhus Kommune. Materialet er vurderet ud fra det fremsendte, som er version 2 af IT-ansøgning nr. 15339 og diverse bilag herunder udvaskningsberegninger til grundvand foretaget af ConTerra marts 2011.

Samlet vurdering

Aarhus Kommunes samlede vurdering af projektet er:

- At projektet ikke efterlever indsatsplanernes retningslinje for nitratudvaskning, som skal opfyldes for at kunne tilgodese drikkevandsinteresserne i indsatsplanlagte områder.
- At der skal fremsendes dokumentation for, at fosfortal er < 4 på marker i oplandet til Brabrand Sø.
- At der skal være 10 m dyrkningsfrie bræmmer omkring 2 vandhuller p.g.a. bilag IV arter.
- At fortidsminderne skal udtages af udbringningsarealet.

Af hensyn til drikkevandsinteresserne og beskyttelsen af Brabrand Sø kan projektet derfor ikke anbefales på det foreliggende ansøgningsmateriale.

Ovenstående indebærer, at der skal foretages nye beregninger og indsendes dokumentation på overholdelse af fosfortal og nitratudvaskning til grundvand. Aarhus Kommune have fremsendt de nye oplysninger. Aarhus Kommune vil herefter vurdere, om det giver anledning til fastsættelse af vilkår for arealer i Aarhus Kommune.

Der er i de efterfølgende afsnit en nærmere vurdering af ovenstående.

Natur og Miljø
Teknik og Miljø
Aarhus Kommune

Vandmiljø og Landbrug
Valdemarsgade 18
8000 Aarhus C

Sagsnr.: NM/11/00505-008
Journalnr.: 01.16.02P25
Sagsbeh.: Hanne Kaagaard Jensen

Telefon: 8940 2755
Direkte: 8940 4537
Telefax: 8940 2768

E-post: vandmiljo@mtm.aarhus.dk
Direkte: hkj@aarhus.dk
www.aarhuskommune.dk

Arealoplysninger

Svinebruget har i Aarhus Kommune 170,1 ha udspretningsareal. Det fremgår af følgende skema, hvilke marker Aarhus Kommune har bemærkninger til. I forhold til IT-ansøgningens afsnit 4.1.3 har Aarhus Kommune bemærkninger til at der i kolonnen drænet er svaret nej ud for alle marker. Det fremgår af vores drænkort udarbejdet af Hedeselskabet (nu Orbicon), at en stor del af markerne er drænet eller delvis drænet. Det bemærkes, at vi kun har adgang til oplysninger om hoveddræn.

Mark	Hektar	Drænet	Jb nr.	lavbund	§ 3 & VL	Diger etc.	GV	Udtagning af arealer
10-0	19,73	ja	OK	ja		ja	x	
10-1	0,32	ja	OK					
12-0	12,22	delvis	OK		ja	ja	x	Bræmme om vandhul
14-0	8,23	delvis	OK	ja			x	
15-0	30,11	delvis	OK	ja		ja	x	Fortidsminde i udspretningsareal
16-0	2,48	nej	OK			ja	x	Fortidsminde i udspretningsareal
17-0	5,72	delvis	OK				x	
18-0	5,50	nej	OK				x	
23-0	12,17	nej	OK			ja	x	Fortidsminde i udspretningsareal
24-0	1,28	nej	OK			ja	x	Fortidsminde i udspretningsareal
25-0	8,27	ja	OK		ja	ja		Bræmme om vandhul
27-0	16,66	ja	OK	ja			x	
28-0	2,07	nej	OK					
29-0	3,80	nej	OK					
29-1	0,20	nej	OK					
71-0	12,76	ja	OK	ja			x	
72-0	1,76	ja	OK	ja				
73-0	0,56	ja	OK				x	
74-0	7,79	ja	OK					
75-0	1,20	ja	OK					
86-0	9,95	nej	OK			ja		
87-0	2,23	ja	OK					
87-1	5,12	ja	OK	ja		ja		

Skema 1: Samlet oversigt over marker i Aarhus Kommune

Overfladevand

Alle marker ligger i oplandet til Aarhus Å, Årslev Engsø, Brabrand Sø og Aarhus Bugt.

Natura 2000-områderne Årslev Engsø og Brabrand Sø

Årslev Engsø er Natura 2000-område og er anlagt som et virkemiddel til at mindske næringsstofbelastningen til Brabrand Sø. Der er derfor i forslaget til Vandplaner ingen indsatskrav til søen, men tilførslen må heller ikke øges.

Miljømålet er fastlagt til, at der kan opnås et godt potentiale for en økologisk tilstand.

Brabrand Sø er Natura 2000-område: EF-habitatområde nr. 233, Brabrand Sø med omgivelser. Den eksterne fosforbalance skal jf. forslaget til vandplaner reduceres bl.a. i oplandet til Årslev Engsø, hvilket ikke vurderes at være tilstrækkeligt p.g.a. intern fosforbelastning. Miljømålet er fastlagt til en god økologisk tilstand.

Den nuværende tilstand er i begge søer vurderet dårlig og det er for Brabrand Sø opgjort, at der er et indsatsbehov for fosfor.

Aarhus Bugt

Aarhus Bugt ligger i vandområde: Aarhus Bugt, Kalø Vig og Begtrup Vig. Aarhus Bugt er ikke et Natura 2000-område. Miljømålet for den økologiske tilstand er i forslaget til vandplaner fastlagt til god. Den nuværende tilstand af vandområdet er vurderet til at være moderat.

Nitrat

Der er ikke udpeget nitratklasser i oplandet til Aarhus Bugt. Den samlede kvælstofudvaskning fra arealer i Aarhus Kommune til Aarhus Bugt er beregnet til 2,5 tons N/år svarende til et arealbidrag på 14,5 kg N/år. I beregningen er inddraget, den kvælstofreduktion som sker i jorden og den kvælstofretention som sker i søerne.

Fosfor

Aarhus Kommune vurderer, at alle arealer, der ligger i oplandet til Aarhus Å og dermed Brabrand Sø skal vurderes til at ligge i oplandet til et Natura 2000-område. De fleste marker i Aarhus Kommune er drænedede og enkelte marker indeholder drænedede lavbundsarealer.

P-overskud er beregnet til 5,7 kg P/ha. Hele projektområdet svarende til ca. 557,1 ha, er placeret i P klasse 0. Heraf ligger 170,1 ha i Aarhus Kommune og i oplandet til Brabrand Sø, som er overbelastet med fosfor. Det er derfor en forudsætning for projektets gennemførelse, at fosfortallet (Pt) er < 4,0.

Samlet vurdering

Udbringningsarealernes fosfortal (Pt) ønskes derfor oplyst, inden den endelige vurdering af bedriftens placering i fosforklasse kan foretages. Analyseresultater for fosfortal udtaget på husdyrbrugets udbringningsarealer må ikke være ældre end 5 år. Prøvetagning skal udføres efter gældende retningslinier og der skal vedlægges markkort, der viser, hvor jordprøver er udtaget.

Aarhus Kommune vurderer, at dette bør gælde for alle marker i oplandet til Brabrand Sø.

Habitatvurdering

Der er ikke foretaget en habitatvurdering, da den skal foretages på hele projektet og dermed af godkendelsesmyndigheden. Hvis der i forbindelse med en habitatvurdering er spørgsmål til Årslev Engsø og Brabrand Sø er Skanderborg Kommune velkommen til at rette henvendelse.

Natur, vandløb og vandhuller

Enkelte af udbringningsarealerne grænser op til eller indeholder vandhuller, som er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3. Vandhuller større end 100 m² og som indeholder et naturligt plante- og dyreliv er beskyttet mod tilstandsændringer i henhold til bestemmelser i Naturbeskyttelseslovens § 3.

Vandhuller

På EF-habitatdirektivets bilag IV er der opført en række plante- og dyrearter, der er strengt beskyttede i hele EU. Arterne kaldes i daglig tale for "bilag IV-arter". Den strenge beskyttelse omfatter arterne og deres levesteder, både inden for og uden for Natura 2000-områderne. Arterne er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 29a i henhold til hvilken yngle- eller rasteområder for bilag IV arter ikke må beskadiges eller ødelægges.

I Aarhus Kommune yngler padder som stor vandsalamander, løvfrø og spidssnudet frø, som alle er omfattet af EF-habitatdirektivets bilag IV.

Mark 25-0 og mark 12-0

I mark nr. 25-0 og 12-0 ligger 2 vandhuller, hvor der tidligere er registreret forekomst af stor vandsalamander. Vandhuller med forekomst af stor vandsalamander fremgår af kortene med rød signatur.

På grund af registreret forekomst af stor vandsalamander i de nævnte vandhuller er der stor sandsynlighed for, at det øvrige vandhul på mark nr. 12-0 også anvendes som yngle- eller rastevandhuller. Markerne er markeret med gult omrids på kort I.

Afværgeforanstaltning for vandhuller i markerne

Udbringning af husdyrgødning vurderes, at kunne påvirke vandhullerne væsentligt idet en øget næringsstofftilstrømning vurderes at forringe vandkvaliteten i vandhullerne og dermed vandhullernes funktion som yngle- og levested for stor vandsalamander, som kræver rent vand.

Et krav om 10 m dyrkningsfrie bræmmer vurderes at kunne sikre vandkvaliteten i vandhullerne, samt hindre eller reducere kontakt mellem gødningsstoffer og dyrenes levested.

Bræmmerne vurderes tilstrækkelige til at sikre vandkvaliteten i vandhullerne og dermed vandhullernes funktion som ynglested-, levested for stor vandsalamander. Med vilkår om bræmmer vurderes udbringning af husdyrgødning på markerne ikke at kunne påvirke stor vandsalamander, hverken som art eller dens levesteder.

Naturforhold med angivelse af bræmmer fremgår af vedlagte kort I, II.

Vandløb

Mark nr. 86-0 grænser på en strækning på ca. 420 m ned mod Blåhøj Bæk. Vandløbet er omfattet af Naturbeskyttelseslovens § 3. Det betyder, at der ikke må foretages ændringer i vandløbets tilstand. Vandløb er generelt følsom overfor direkte afstrømning af husdyrgødning, idet gødningens ammoniak

selv i små mængder kan skade vandløbets smådyr og fisk. Vandløbet har en generel målsætning, der betyder, at vandløbet skal indeholde et alsidigt plante- og dyreliv.

Da marken kun skråner svagt mod vandløbet, vurderes der ikke at være en væsentlig risiko for overfladisk afstrømning af husdyrgødning til vandløbene. Det forudsættes, at Vandløbslovens § 69 om 2 m dyrkningsfrie bræmmer til vandløbene overholdes.

Samlet vurdering

Under forudsætning af 10 m dyrkningsfrie bræmmer omkring vandhullerne i mark nr. 25-0 og 12-0, vurderes det konkrete projekt ikke at kunne påvirke naturområder væsentligt.

Diger og fortidsminder

Nogle af markerne er delvist omgivet af sten- og jorddiger. Sten- og jorddiger er beskyttede i henhold til museumslovens § 29a. Dette betyder, at der ikke må ske tilstandsændringer, der medfører at digerne beskadiges, som f.eks. dige gennembrud.

Det fremgår af kortet over naturområder og beskyttede diger, hvor de beskyttede dige er placeret. Det fremgår, at der er beskyttede digestræk langs mark nr. 87-1, 86-0, 15-0, 25-0, 12-0 og 10-0.

Markerne 16-0, 24-0, 23-0 og 15-0 indeholder i alt 7 fortidsminder. Fortidsminderne er beskyttet i henhold til museumslovens § 29e. Dette betyder, at der ikke må foretages ændring i tilstanden af fortidsminder. Endvidere gælder, at der på fortidsminder og inden for en afstand af 2 m fra højfoden ikke må foretages jordbehandling, gødes eller plantes.

Endvidere er fortidsminder omfattet af en 100 m beskyttelseslinie inden for hvilken, der ikke må foretages ændring i tilstanden af arealet. Forbuddet gælder ikke for landbrugsmæssig drift, bortset fra tilplantning.

Samlet vurdering

Fortidsminderne fremstår som en del af udbringningsarealet – disse skal udtages.

Grundvand

Ifølge Farm-N er den gennemsnitlige nitratudvaskning for den ansøgte udvidelse beregnet til 57,5 mg NO_3^-/l , svarende til ca. 54 kg N/ha. Referencsædskiftet (nu-drift) er beregnet til 53,4 mg NO_3^-/l . Tages usikkerheden på beregningen i betragtning, estimeres nitratudvaskningen fra det ansøgte projekt til 72,1 mg NO_3^-/l (68 kg N/ha).

Projektet har arealer i Område med Særlige Drikkevandsinteresser (OSD), hvor der er vedtaget en indsatsplan for sikring af drikkevandsinteresserne i området Åbo- og Stautrup Indsatsplan. Der er i indsatsplanen vedtaget en retningslinie, som skal iagttages ved vurdering af godkendelser af husdyrbrug.

Derudover findes der arealer, hvor der skal udarbejdes en indsatsplan på baggrund af den statslige kortlægning af området.

Ansøger har foretaget konkrete udvaskningsberegninger på alle arealer, som ligger inden for område med særlig drikkevandsinteresse (ConTerra, marts 2011). Det bemærkes at arealangivelserne for flere marker er anderledes end IT-ansøgningen og at mark 71-0 og 73-0 ikke er medtaget.

Udvaskningsberegningerne ligger mellem 46 mg/l og 48 mg/l. Der er i disse beregninger ikke taget højde for Indsatsplanernes retningslinje:

"Indsatsplanens krav til maksimal nitratudvaskning på 50 mg/l incl. beregningsusikkerhed skal kunne overholdes på den ansøgte ejendoms udspretningsarealer inden for det nitratfølsomme område."

Projektet er vurderet konkret i forhold til grundvandsressourcens betydning som drikkevandsressource - herunder nuværende indvindinger, målsætningerne for grundvandetets kvalitet og set i sammenhæng med områdets øvrige landbrugsarealer og belastningen herfra.

Mark-nummer	Miljømål for grundvand	Udvaskning fra rodzone	Risiko for at nitratudvaskning fra rodzonen kan genfindes i grundvandet/boring.	Risikovurdering
87-0	50 mg nitrat/l	58 mg nitrat/l	Indsatsplan Stautrup og indsatsområde Storskoven (ingen indsatsplan): Marken er ikke udpeget som Indsatsområde mht. nitrat i indsatsplan Stautrup, på baggrund af en detaljeret grundvandskortlægning. En konkret vurdering på baggrund af eksisterende data og viden viser at nitrat udvaskningen fra marken ikke udgør en risiko overfor grundvandsforekomsterne	Projektet udgør ingen væsentlig risiko overfor grundvandetets kvalitet
86-0, 87-1	50 mg nitrat/l Incl. usikkerhed	72 mg nitrat/l	Indsatsplan Stautrup og indsatsområde Storskoven (ingen indsatsplan): Markerne er delvis udpeget som Indsatsområde mht. nitrat, på baggrund af en detaljeret grundvandskortlægning. Denne udpegning udgør dog en meget lille del af markerne. En konkret vurdering på baggrund af eksisterende data og viden viser, at nitrat udvaskningen fra marken ikke udgør en risiko overfor grundvandsforekomsterne	Projektet udgør ingen væsentlig risiko overfor grundvandetets kvalitet
10-1, 28-0, 29-0, 29-1,	50 mg nitrat/l	58 mg nitrat/l	Indsatsplan Åbo: Markerne er ikke udpeget som indsatsområde mht. nitrat i indsatsplan Åbo, på baggrund af en detaljeret grundvandskortlægning.	Projektet udgør ingen væsentlig risiko overfor grundvandetets kvalitet

Mark-nummer	Miljøsmål for grundvand	Udvaskning fra rodzone	Risiko for at nitratudvaskning fra rodzonen kan genfindes i grundvandet/boring.	Risikovurdering
10-0, 12-0, 14-0, 15-0, 16-0, 17-0, 18-0, 23-0, 24-0, 27-0,	50 mg nitrat/l Incl. usikkerhed	72 mg nitrat/l	Indsatsplan Åbo: Markerne er helt eller delvis udpeget som indsatsområde mht. nitrat i indsatsplan Åbo, på baggrund af en deltaljeret grundvandskortlægning. I de nitratfølsomme områder er ingen eller kun meget begrænset nitratreduktion. Retningslinie for beskyttelse af grundvandet iagttages for alle marker.	Projektet udgør en væsentlig risiko overfor grundvandskvaliteten
10-0, 12-0, 18-0, 25-0	50 mg nitrat/l	58 mg nitrat/l	Indsatsområde Storskoven (ingen indsatsplan) Under kortlægning er sidste nye viden anvendt: Markerne er udpeget som foreløbige nitratfølsomme områder (NFI). På baggrund af eksisterende data og sidste nye viden finder Aarhus Kommune, at nitratudvaskningen fra markerne udgør en risiko overfor grundvandsforekomsterne	Projektet udgør en væsentlig risiko overfor grundvandskvaliteten ¹
71-0, 73-0	50 mg nitrat/l Incl. usikkerhed	72 mg nitrat/l	Indsatsplan Stautrup: Markerne er helt eller delvis udpeget som indsatsområde med hensyn til nitrat i indsatsplan Stautrup på baggrund af en deltaljeret grundvandskortlægning. I de nitratfølsomme områder er ingen eller kun meget begrænset nitratreduktionen. Retningslinie for beskyttelse af grundvandet iagttages.	Projektet udgør en væsentlig risiko overfor grundvandskvaliteten. ²
17-0, 71-0, Konkret vurdering	50 mg nitrat/l	58 mg nitrat/l	Indsatsområde Stilling (ingen indsatsplan) – underkortlægning sidste nye viden anvendt: Markerne er udpeget som foreløbig nitratfølsomt indvindingsområde (NFI). På baggrund af eksisterende data og sidste nye viden finder Aarhus Kommune at nitratudvaskningen fra hele mark 17-0 og den østlige del af mark 71-0 udgør en risiko over for grundvandsforekomsterne	Projektet udgør en væsentlig risiko overfor grundvandskvaliteten ³
71-0, 72-0, 74-0, 75-0	50 mg nitrat/l	58 mg nitrat/l	Indsatsområde Stilling (ingen indsatsplan) – underkortlægning, sidste nye viden er anvendt: Markerne er ikke udpeget som foreløbig nitratfølsomt indvindingsområde (NFI). På baggrund af eksisterende data og sidste nye viden finder Aarhus Kommune at nitratudvaskningen fra hele mark 72-0, 74-0, 75-0 og den vestlige del af mark 71-0 ikke udgør en risiko over for grundvandsforekomsterne	Projektet udgør ingen væsentlig risiko overfor grundvandskvaliteten

¹ Projektet udgør **ingen** risiko overfor grundvandskvalitet jf. Conterra rapport (46-48 mg/l)

² Markerne er **ikke** beregnet i Conterra rapport

³ Projektet udgør **ingen** risiko overfor grundvandskvalitet jf. Conterra rapport (46-48 mg/l for mark 17-0)

Samlet vurdering

Det ansøgte projekt vurderes samlet at kunne give anledning til en forringelse af områdets grundvandsressourcer. Grundvandsressourcerne er vurderet af stor betydning for den nuværende og fremtidige drikkevandsforsyning i Aarhus Kommune.

Under vurdering af projektets påvirkning af grundvandet er retningslinien for beskyttelse af grundvand fastsat i Indsatsplan Åbo og Stautrup. Indsatsplanens sætter herunder krav om en maximal nitratudvaskning på 50 mg/l incl. beregningsusikkerhed, som skal kunne overholdes på den ansøgte ejendoms udspretningsarealer inden for indsatsområder mht. nitrat – gældende for markerne 10-0, 12-0, 14-0, 15-0, 16-0, 17-0, 18-0, 23-0, 24-0, 27-0, 73-0 og 71-0.

For øvrige arealer som ligger i nitratfølsomt indvindingsområde (NFI) må nitrat udvaskningen ikke overskride miljømålene på 50 mg/l væsentligt. Dette vurderes kun at være gældende for mark 25-0.

Projektet er vurderet konkret i forhold de enkelte markers placering og disses sårbarhed overfor nitrat. Sammenholdt med nitratbelastningen fra områdets øvrige arealer vurderes projektet at indebære en væsentlig risiko for, at områdets miljømål ikke kan sikres.

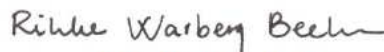
Kontaktoplysninger

Hvis der er konkrete spørgsmål eller kommentarer til ovenstående er Skanderborg Kommune velkommen til at kontakte Natur og Miljø. Ved konkrete spørgsmål til grundvand skal henvendelsen ske til Charlotte Bamberg på tlf. 8940 2775 og ved henvendelse om natur skal henvendelsen ske til Marianne Popp på tlf. 8940 4010.

Med venlig hilsen

Hanne Kaagaard Jensen

Rikke Warberg Becker